

180769

POGÁNY KÁZMÉR

Esti mesék

KORDART KIADÁSA

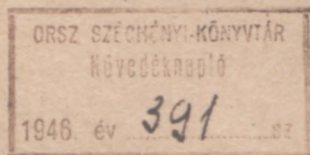
ESTI MESÉK

KISFIÚKNAK ÉS KISLEÁNYOKNAK VALÓ
SZÉPSÉGES, TANULSÁGOS HISTÓRIÁK
18 KÉPPEL

ÖSSZEGYÜJTÖTTE:
POGÁNY KÁZMÉR

BUDAPEST, 1945
KORDA R. T. KIADÁSA

150769

Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioec. Nr. 2586/1945.
Imprimatur. Strigonii, die 13. Sept. 1945. Dr. Joannes Drahos vic. cap.
Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepreghy-u. 2.

Péterkének és Palikának,
majd ha nagyobbacska
lesznek.

Isten kertje

Amikor még Krisztus Urunk — dicsértessék szent neve! — a földön járt, egyszer koldus képében, kétkerekű taligán, rossz kis lóval elvetődött egy faluba. Bekopogtatott minden házba, itt kenyeret kapott, ott meg egy falás szalonnát. Aztán, hogy végzett, éjjeli szállás után nézett. Gazdag emberhez állított be először, de ott nem akadt helye a lovának, mert a gazda istállója tele volt marhával. Ment egy másik módos gazdához, de ott is csak így járt. Kezdett beesteledni, de még mindig nem tudta, hol hajtja le fejét s hová köti be lovát. Csak állt lovastul az úton s nézett erre is, arra is. Hideg szél kezdett fújni, sötét felhők lógtak az égen, úgy látszott, nagy havazás lesz. Ekkor egy szegény ember, aki a földek felől iparkodott hazafelé, megszólította:

— Atyámfia, mit állsz itt kinn az úton ilyen későn? Hóvihar közeledik. Nem találsz szállást magadnak?

— Kerestem, — mondja rá a koldus — de nem tudom hová bekötni a lovamat. Minden istálló tele van marhával.

Azt mondja erre a szegény ember:

— No gyere velem, testvér. Nekem csak egy szamaram van, igaz, hogy az istállóm se nagy. De majd csak megférünk valahogy a jó Isten segítségével.

Elvitte a szegény ember a koldust a házába, a pajtából félig kihúzta a saját szekerét, hogy a koldus taligáját be tudja állítani, a rossz kis lovat bekötötte saját szamara mellé és szénát vetett eléjük. Aztán bevezette a koldust a meleg szobába, ételt-italt adott neki, már ami szegénységéből tellett. Vacsora után szalmát terített a kemence mellé, hogy legyen, ahol a szegény ember kedvére lepihenjen. Vacsora előtt meg utána is, meg mielőtt lenyugodtak volna, a szegény ember felesége fennhangon imádságot mondott s a koldus is velük imádkozott annak rendje-módja szerint.

Másnap reggel azt mondja a koldus a szegény embernek:

— Hallod, testvér, ha majd az időből futja, gyere el egyszer hozzám, hadd fizessem vissza a

jóságodat. Szállást adtál, megvendégeltél, hát ez nem maradhat fizetetlen.

— De hogy talállok el a faludba? — kérdezte a szegény ember.

— Könnyen. Haladj csak mindig az én taligám kerekének nyomán az országúton. Nem hibázhatod el, mert az én kerekem nyoma szélesebb, mint más szekéré. Nem szűkül össze, nem is szélesedik sehol.

— Köszönöm, testvér. Alkalomadtán elmegyek, vagy ha nem én megyek, elmegy valamelyik atyámfia. Mert van itt a faluban két mostohabátyám, azok gazdagabbak, mint én, jobban is ráérnek.

— Nem bánom, akárki jön, szívesen látom — mondta a koldus, azzal továbbállt.

Alighogy elment, a szegény ember kinézett az istállójába, hogy kisöpörjön. Sietett, mert egyéb dolga is volt. Egyszerre csak azt látja, hogy valami csillog az alomban. Lehajol, hát négy aranypatkó akadt a kezébe. Ez csak azé a koldusé lehet — gondolja magában. — Jóságos Isten, miféle koldus lehet az, aki arannyal patkoltatja a lovát? Valami kísértés ez, nyilván. Elteszem ezt a négy patkót, hogy vissza tudjam adni a gazdájának, ha megint erre kerülne vagy én mennék el hozzá.

Kiment a szegény ember a pajtába, hát ott meg két ezüst kerékszeget talál.

— Ejnye, ejnye, — dünnyögött a szegény

ember — ez a két szeg csak annak a koldusnak a taligájából eshetett ki. Hát ez meg hogy történhetett? Most aztán még baj találja érni az úton, kifordulhat a kereke s eltörhet a tengelye. Szerelmes Istenem, furcsa egy koldus az, akinek ezüsből van a kocsiszege. Talán nem is koldus volt ez az ember, hanem valami álruhás nagyúr, talán herceg vagy éppen király.

A két kocsiszeget a szegény ember a patkók mellé rakta. Aztán szemügyre vette a pajta földjét s kereste a taliga nyomát. Hát uramfia! A keréknyom úgy csillogott, mint az ezüst, de nemcsak a pajta alatt, hanem kinn az udvaron meg az országúton is. — No, ilyen koldust se láttam világéletemben!

Aznap este a szegény ember ellátogatott két mostohabátyjához s elmesélt nekik mindent. Csoválkozott a két testvér nagyon s azon nyomban kimentek az országútra, hogy megnézzék az ezüstös keréknyomot. Látták is saját szemükkel. Kis idő múlva a legidősebb testvér felkészülődött, befogta két legszebbik lovát, de egyetlen szóval sem árulta el senkinek, hogy hová megy. Csak szegény mostohaöccsének mondta meg, hogy a keréknyomot szándékszik követni. Megyek, ahová a keréknyom vezet.

— Hát sok szerencsét, kedves bátyám! — mondta a szegény ember. — Én is veled tarta-

nék, de nem hagyhatom el családomat. Apró gyerekeim vannak, kenyér után kell néznem.

A módos testvér útnak indult. Csak ment a keréknyom mentén, erdőn-mezőn, hegyen-völgyön át, napokon keresztül. Egyszer, amint az erdőből egy széles mezősegre ért, messziről egy kanyargó eret pillantott meg s rajta egy hidat. Arrafelé vette az útját s azt látta, hogy a híd fából van, olyan gyönyörű szépen kifaragva, hogy olyat még álmában se látott. Meg is állt s nem győzött rajta csodálkozni. Aztán átment a hídon s egy másik szép mezőn találta magát, köröskörül meg sűrű erdő zöldelt. Közel az úthoz, az ezüstös nyomtól jó ugrásnyira volt egy disznóól, annak egyik oldalán kukoricavályú, a másikon meg vizesvályú. Az ól előtt két csúnya disznó marakodott az ételen. Vicsorgó foggal tépték egymásról a sörtét, szaggatták a húst, csakúgy folyt róluk a vér. Megállt kis időre a gazda és nézte a szörnyű viaskodást, de elfogta az útalat, hát meglegyintette lovát s hajtott tovább. Darab idő múlva egy patakhoz ért, amelyiken megint híd vezetett keresztül. Ez már kőből volt, de mintha egy darabból faragták volna ki az egészet, képzelni se lehetett szebbet. A gazda áthajtott rajta s egy rétre ért. Közel az úthoz állt egy kis szénaboglya. A körül hajszolta egymást két ökör s öklelődött, de erősen. Már egy vér volt a fejük, oldaluk, de azért

csak egymásnak mentek. Borzalom volt látni, hogyan pusztítják egymást s úgy bőgtek, ordítottak, hogy az ember füle is belefájdult. Nézte őket a gazda s csodálkozott, hogy nincs senki, aki az ökröket szétverné. Olyan dühösek ezek, hogy végük lesz hamarosan — gondolta magában a gazda. Azzal ment tovább s kisvártatva megint egy patak állt útjában. Ez kicsit nagyobb volt, mint az előbbi. Fényes vashíd feszült rajta, még a padlója is vasból volt, vastag, széles és hosszú. A gazdának szinte szeme-szája elállt nagy bámulatában. Csakúgy dübörgött a híd, amikor áthajtatott rajta.

A hídon túl mező volt s az úttól kőhajításnyira, kis domb tetején zöld cserjés. Két bakkecske kergetődzött a cserjés körül s fejfel úgy nekitámadtak egymásnak, hogy csakúgy recsegett a szarvuk. Az ember azt hitte volna, hogy mindjárt holtan rognak össze. Csupa vér volt egész testük, de azért csak verekedtek megállás nélkül. Rossz volt nézni. A gazda kis időre megállapodott, de nem sokáig. Kifogyok az időből — gondolta magában — s hajtott tovább.

Megint csak patakhoz ért. Ennek a hídja már messziről úgy ragyogott, hogy az ember alig bírta szemmel. Színtiszta rézből volt az egész. Álmában sem látott még ilyet a gazda. Ahogy áment a hídon, széles, hosszú völgyben találta

magát s a völgyet nagy félkörben dombok vették körül. Jó pár lépésnyire az úttól, a földbe tűzve, ágasfa állt. Az egyik szegen borjúfertály lógott, a másikon birkafertály, a harmadikon sertésfertály. Az ágasfa tövében két nagy bozontos kutya, egy fekete meg egy foltos, verekedett a húsért. Tép-ték, harapták, marcangolták egymást. Szörnyűség volt.

A gazda kis ideig nézte a verekedő állatokat, aztán ment tovább szapora ügetésben. Egyszerre csak megint patakhoz ért. Már messziről észrevette a hidat, mert úgy ragyogott az, mintha csillagokból lett volna összekalapálva. Hogy közelebb jutott, azt látja ám, hogy színezüstből van az egész. Álmodni se mert még ilyet. Megállította a lovakat a gazda, leszállt s közelebbről szemügyre vette a hidat. Ezüstből volt annak minden szege, oszlopa, korlátja, padlója. A gazda megtapogatta az oszlopokat, végigsímította a korlátot s húzogatni kezdte a hosszú, vastag pallókat. Húzza erre-arra, egyet kiemel, de nehéz nagyon, alig tudja odébb gördíteni. Töri a fejét a gazda, mitévő legyen, körülnéz mindenfelé, de nem lát senkit. Gondolja magában: Kihúzok én innen két-három pallót, szekérre rakom, szénával, pokróccal betakarom, aztán egy-kettőre hazahajtok. Ennyi ezüstből életem végéig megélek.

Úgy is tett. Felrakott három pallót, aztán

iparkodott hazafelé. Gyorsan haladt, csak éppen akkor állt meg, amikor lovait etetni-itatni kellett. Harmadnapra éjtszaka hazaért s azon nyomban eldugta az ezüstpallókat az istállóba. Másnap reggel kinéz az istállóba, hát azt látja, hogy a három ezüstpalló korhadt, redves fává változott. Mérges lett a gazda nagyon. Bosszúságában mit tehetett egyebet, felvágta a fát tüzelőnek.

A szegény ember kisebbik bátyjának is nagyon fúrta az oldalát, hová vezethet az ezüstös keréknyom. Egy nap aztán befogta két legjobbjik lovát s útnak indult. Öccsének csak annyit mondott:

— Elmegyek, megnézem, hogy az az ezüst keréknyom hová visz.

A kerék nyomán csak úgy, mint a bátyja, eljutott a fahídhhoz, aztán a vashídhhoz, még tovább a rézhídhhoz, végtére az ezüsthídhhoz. Azt is látta mind, amit a bátyja: Hogyan döfködtek a disznók a teli vályú mellett, hogyan öklelődtek az ökrök a rakott boglya tövében, hogyan úzték-vágták egymást a bakkecskék a bokros körül s hogyan tépték egymást a kutyák a tömérdek húsért. Amikor az ezüsthídon áthajtott, nagy, sík mező terült eléje. Azt se tudta, hova nézzen elsőbben. Nem messze a keréknyomtól, az út mentén egy ember állt s vadul hadonászott mind a két kezével. Nagy sereg holló csapdosott körü-

lőtte s mindenáron ki akarta vágni a szemét. Már meg is vágták az arcát, de ez nem volt nekik elég, a szemének mentek neki egyre-másra. A szerencsétlen ember alig tudott már védekezni. Kicsivel odébb, egy halom tetején egy öregember ült, haja, szakálla, mint a hó. Két ökör dobogott mellette s úgy tépte a haját, mint kazalból a szénát. Vér serkent kitépett haja tövében, de akármennyit téptek is ki, új haj nőtt nyomban a régi helyén. Sírt, jajgatott az öreg s könyörgött Istenhez, hogy bár váltaná meg szenvedéseitől a halál. Még odébb egy öreg almafa állt. Annyi volt rajta a szép piros alma, hogy alig bírta az ág. A fa tövében egy ember ült, aki almával szerette volna elúzni csikorgó éhségét, de valahányszor egyet letépett, az alma megpattant s úgy szétporlott, mint a pöfeteg gomba. Megint odébb egy ember loholt egy kút körül. Inni szeretett volna, de valahányszor a vödör után kapott, a kút vödröstül elszaladt előle. Még sok más furcsaságot is látott a módos gazda ezen a mezőn, de ki győzné azt mind elmondani.

Ment a gazda tovább. Egyszerre csak azt látja, hogy messziről úgy csillog, ragyog, szikrázik valami, mint az olvasztott napsugár. Megy közelebb, hát mit lát? Szép, nagy híd visz át egy patakon, olyan tündöklő színaranyból, hogy káprázik a szeme a nézéstől. A gazda leszáll,

végigmegy a hídon, megvizsgálja a karfáját, lazítani, huzigálni kezdi a pallókat. Mozdulnak a pallók, ki is húz belőlük hármat-négyet. Olyan nehéz mindegyik, hogy alig bírja fölemelni. Aztán körülnéz, hogy nem látja-e valaki s eldugja a pallókat a szekere fenekére. Gondolja magában: Bolond volnék, ha tovább mennék.

Fölkap a gazda a szekere s szaporán igyekszik hazafelé. Három nap múlva, épp éjfél tájban ér haza. Beviszi a pallókat az istállóba, lezárja az ajtót és másnap reggel kimegy, hogy legeltesse a szemét a sok aranyon. De hiába legeltetné. Mert a csillogó, szép aranypallók helyén nem talál mást, mint szuvas, korhadt gerendákat. Tyú, de szégyelte magát a gazda! Nem is szólt az égvilágon senkinek arról, hogy merre járt. Hallgatott, mint a csuka.

Aztán eltelt sok esztendő. A szegény ember, aki egyszer a koldusnak meg a lovának hajlékot adott, fölnevelte gyermekeit, meg is házasította valamennyit. Felesége már rég meghalt, maga is elöregedett. Egy napon az istálló küszöbén üldögélt és elgondolkodott élete folyásán, hogy mennyit bajlódott mindig s hogyan megfáradt. Egyszer csak hirtelen eszébe jutott a taligás koldus. Megvan-e még vajjon az az ezüstös keréknyom? Megnézi, hát bizony megvan. Fű még be nem nőtte, úgy csillog, mintha új volna. No, gondolja magá-

ban, fölkeresem én azt a koldust. Kihúzza a pajtából a szekerét, befogja szamarát, aztán elindul. De előbb felrakta az aranypatkókat meg az ezüst kocsiszegeket is, hogy visszaadja a koldusnak, ha összetalálkozik vele.

Átment a szegény ember sorjában valamennyi hídon és látta mind, amit két mostohabátyja látott. Minden úgy volt, mint régiben. Becsületes, jó lélek volt a szegény ember, a világért sem tette volna kezét idegen jószágra s eszébe se jutott, hogy két mostohabátyja példájára ezüst- vagy aranypallót lopjon. Döcögött szekeren lassan tovább, míg végre egy körbefutó, csodálatos nagy falhoz ért. Olyan messzire elnyúlt a fal, hogy végét nem is lehetett látni. Magas volt nagyon, finom, szép kőből való, s úgy csillogott, szikrázott, hogy szinte belekáprázott az ember szeme. Széles, nagy kapu volt rajta színtiszta aranyból s rajta annyi fehér, zöld, sárga, fekete meg másszínű drágakő, hogy olyat még álmában se látott.

A szegény ember nem tudott hová lenni a csodálkozástól. A kapu be volt téve. Leszállt a szegény ember a szekérről, kicsapta a szamarát legelni, szekerét a fal tövébe húzta s levette róla a tarisznyáját. Abban volt a négy aranypatkó, meg a két ezüst kerékszeg. Megy a kapuhoz, elhúzza a kallantyút, a kapu kitárul. Hát ha száz szeme lett volna, akkor sem tudott volna a szegény em-

ber betelni azzal, amit látott. Végtelen nagy gyönyörű kert volt előtte, benne mindenféle gyümölcsfa, az egyik még virágjában, a másik érőben. Gyümölcs annyi volt és olyan hibátlan, hogy nem győzött eleget álmélni. Virágok illatoztak mindenfelé, a lugasok körül, a réteken, halmokon, források mellett. A kutakból, színes drágakövekből faragott csöveken olyan tisztán folyt a víz, mint a könnycsepp. A fákon csodálatosan szép madarak olyan édesen énekelgettek, hogy az ember még az ételről-italról is megfeledkezett. A szegény ember csak ámul-bámul, azt se tudja, ében van-e vagy álmodik, él-e vagy halott. Aztán körülnéz erre is, arra is, lassan megy előre, de mindig a keréknyomhoz tartja magát. Sokáig mendégél gyümölcsösön, virágoskerteken, kis erdőkön, ligeteken, friss ültetéseken s réteken át. Nem érez se szomjúságot, se éhséget, se fáradtságot. Annyira odavan a sok szépségtől és szeretettől, hogy elered a könnye az örömtől. Meg-megáll útközben, megnézi ezt is, azt is, hallgatódzik, aztán megint balag tovább, amíg egyszer fák és bokrok közül ki lép elébe? Hát az a koldus, akinek egyszer taligástul, lovastul szállást adott.

— Dícsértessék a Jézus Krisztus! — köszön tisztességgel a szegény ember.

— Mindörökké. Amen! — adja vissza a köszöntést a koldus és kezét nyújt.

— Hála Isten, hogy megtalállak, testvér —
örvendezik a szegény ember. — Megkérnélek szé-
pen, mit jelent az a sok minden, amit útközben
láttam meg amit most látok. De előbb visszaadom
azt a négy aranypatkót meg azt a két ezüstszeget,
amit akkor vesztettél el, amikor nálam éjszakáztál.

Belenyúl a tarisznyába, kiszedi a patkókat,
szegeket s odaadja a koldusnak. Az félredobja a
fűbe s vezeti a szegény embert tovább.

— Hát kérlek alázatosan, — mondja a szegény ember — hogy értsem azt, amit én útközben láttam?

Ahogy a kertben sétálgattak, a koldus elmondott sorjában mindent:

— Mikor a fahídon átmentél s zöld mezőre értél, a disznóól és a színig töltött vályúk mellett két verekedő disznót láttál. A két disznó két sógorasszony, akik rakott házban laktak a földön, mégis örökké civakodtak, gyűlölködtek, verekedtek. Amikor a kőhídon átértél, a szénaboglya mellett két dulakodó ökröt láttál. Ez két szomszéd, akik földi életükben csak szidták, gyalázták egymást. Azért ilyen a sorsuk a másvilágon. Amikor a rézhídon haladtál át, a völgyben egy hússal teleaggatott ágasfát láttál. Két kutya marakodott alatta. Ez két lánytestvér, akik összekülönböztek s folyton csak áskálódtak egymás ellen a szülői vagyonért. Az ezüsthídon túl szép, síma réten egy embert láttál, akinek hollók vagdosták az arcát s mindenáron a szemét akarták kivájni. Ez egy gonosz fiú, aki rosszul bánt szüleivel s éhez-tette, sőt meg is ütötte őket. Most itt a jutalma. Az az öreg, akinek ökrök tépdesték a haját, földműves, aki mindig elszántott egy barázdát a szomszédjai földjéből. Aki pedig szomjasan loholt a kút után, iszákos ember volt a földön s egyebet sem tett, csak tivornyázott.

Mialatt a koldus ezt elmondta a szegény embernek, csak vezette a gyönyörű kertben erre-arra.

— Annyi tömérdek szépet láttam és hallottam itt, — szól hálálkodva a szegény ember — hogy el nem tudnám mondani, még ha sült szalonnával kínálnának is meg fehérkenyérrel. De most engedd meg, testvér, hogy a szamaram után nézzek, s meg-itassam szegény párát. Enni már teleehette magát a szép fűből. Aztán még megkérlek, hogy egy kicsit ebben a kertben maradhassak s kigyönyörködhessem magamat kedvemre.

A koldus barátságosan rámosolygott vendégére s elvezette a kapuig. Künn a szegény ember még-egyszer köszönetet mondott, a koldus pedig kezét adott neki és azt mondta:

— Aztán visszagyere, mert estére várlak.

Keresi szamarát a szegény ember, de nem találja sehol sem. Átmegy az első hídon, át a másodikon, aztán a harmadikon, a szamárnak semmi nyoma. Áthalad az utolsó hídon, a fahídon is, kutat erre-arra, de csak hiába. Ballag tovább, mindig az ezüst keréknyom mentén, végre falujába ér. Csodák csodája, nem ismer rá sem a falujára, sem lakóira, minden megváltozott, mások a házak, mások az emberek. Kérdezősködik háza, gyerekei, két mostohabátyja felől, de senki sem tud neki okosat mondani, mindenki ámulva néz

rá, mintha idegennel volna dolga. Mihez kezdjek most? — tűnődik a szegény ember. — Legjobb lesz, ha visszamegyek koldus-barátomhoz s megkérdem, hogy ez hogy történt.

Vissza is ment. A gyönyörű kert kapujában már várta a koldus s mosolyogva nyújtotta eléje kezét. A szegény ember elmondta, mi történt vele.

— Hát barátom, azért nem ismertél rá a faludra meg az ottanvalókra, mert mialatt itt a kertben eltöltöttél egy órát, a földön elmúlt száz év. A mennyországban száz év csak annyi, mint a földön egy óra.

A szegény ember attólfogva ott maradt a gyönyörű kertben s Krisztus Urunk mellett örvendezett az idők végezetéig.

A csodálatos lábbeli

Valamikor olyan idők jártak, — nagyon régen volt ez, természetesen — amikor mindenkinek jó lábbelije volt. Mezítlábasokat csak kolostorban lehetett látni, mert ott a barátok vezeklésből nem hordtak lábbelit. A városban még a legszegényebb embernek is volt cipője vagy csizmája két-három pár is. Ennek pedig története a következő:

Az egyik tekervényes, szűk kis utcában, ahol csupa földhözragadt, szegény ember tengődött, lakott egyszer egy varga, akinek még az is nehezítette a keresztjét, hogy hirtelen meghalt a felesége. Attól kezdve még rosszabbul folyt a sora, mint odáig. Alig-alig tudott keresni annyit, amennyi neki magának meg két apró gyermekének a mindennapi falatra kellett. Hiába imádkozott éjjel-nappal Szent Kriszpinhez, aki legjobban tudja, mitől fáj a szegény vargák feje, munkája csak nem akadt, már a kenyér is kifogyott az egész házból. A szegény varga végre is kijött a béketűrésből, földhöz vágta a kalapácsot és azt mondta:

— No, ha Szent Kriszpin se segít, majd segít más!

Már-már gonoszságot forgatott fejében, de szerencsére minden másképp fordult, mint ahogy gondolta. Alighogy a száján a keserű szó kibugygyant, feltárult az ajtó s belépett rajta egy drága ruhába öltözött, tündöklően szép úriasszony. Mögötte nagy, nehéz batyuval egy kis öreg szolga görnyedezett. A gyönyörű asszony letelepedett egy háromlábú székre, kinyújtotta kicsi lábait s azt parancsolta, hogy vegyen neki mértéket egy pár új cipőre.

— Megcsinálnám én szívesen, — sóhajtott a varga — csak azt adná az a jóságos Úristen, hogy bőröm volna!

— Bőr van itt elegendő — válaszolt a gyönyörű asszony s intett az öreg szolgának, aki erre feltette batyuját az asztalra. Hát csodák-csodája, annyi volt a bőr a batyuban, hogy nem egy pár kis cipő, hanem száz is kitelt volna belőle. A szegény varga nyomban mértéket vett s amint az ismeretlen szép hölgy elment, szaporán munkához látott. Csóválta a fejét erősen s szánva-bánva iménti kétségbeesését, hálálkodott a jó Istennek.

Másnap megint eljött szolgájával a tündérszép asszony, felpróbálta az új cipellőt s a régit ezekkel a szavakkal adta át a szegény mesternek:

— Fizetségeképen ajándékba adom ezt a régi cipőt, ebből annyi bőrt szabhatsz, amennyit csak

akarsz. Ki nem fogysz a bőrből életedben. Minél
többet hasítasz belőle, annál nagyobbra nő.

A szegény varga azt hitte, hogy csúfot úznek

vele, de a finom dáma parancsára csak kezébe vette kését s belevágott a cipőbe. Hát, uramfia, mi történt? Minden hasításra hosszan és szélesen ömlött a bőr. Olyan friss, jó szaga volt, mintha csak abban a pillanatban került volna ki a tímárműhelyből. Mihelyt a szabdalást abbahagyta, a kis cipő megint csak ép, egész volt. Láta a szegény varga, hogy csoda történt vele, hát hirtelen elimádkozott egy Üdvözlégy Máriát s épp le akart térdelni, hogy csókkal illesse a gyönyörű asszony ruhája szegélyét, de a titokzatos rendelő már nem volt sehol. Eltűnt. Csak az öreg szolga állt a helyén s azt mondta:

— Itt maradok nálad segédnek, mert magam is értem a lábbeli-készítés mesterségét. Bért nem is kérek, csak annyi a kívánságom, hogy minden héten két napot ingyen dolgozhassam a szegényeknek. Bőrünk van elég.

A mester örömezt megkötötte az alkut s az öreg segéd azon nyomban munkához is látott. Tyű, hogy égett kezében a munka! Ilyet a mester soha életében, még legénykori hosszú vándorlása alatt se látott. Nagyon megnőtt a segéd becsülete a mester szemében. Furcsa ember volt ez az öreg. Kocsmába nem járt, enni-inni senki sem látta, esténként meg munka közben olyan fényesség ragyogott a feje körül, hogy nem is kellett neki lámpa.

Amikor már sok száz új cipő gyűlt halomba, az öreg segéd elhivatta a kikiáltót és kidoboltatta, hogy aki szegény ember, ingyen kaphat a műhelyben lábbelit. Hamar híre ment a dolognak s hosszú heteken át csak úgy tódult a nép az egész városból a műhelybe. Jöttek nagyok és kicsinyek, öregek és fiatalok, ki cipőben, ki meg mezítláb, míg végre nem akadt ember, akinek jó lábbelije ne lett volna. Egy nap aztán mi történt? Az történt, hogy az öreg segéd elment s többet nem került vissza. De előbb még nagy rakás lábbelit csinált a mesternek, hogy sokáig legyen neki eladnivalója. Nem mutatta magát a gyönyörű úri-asszony sem. Bajnak nem volt baj, mert a mester most már boldogult, bőrt nem kellett vásárolnia s ilyenformán hamarosan gazdag ember lett belőle. De élete végéig sokat eltűnődött a különös eseményen s oda lyukadt ki, hogy a gyönyörű asszony nem lehetett más, mint a Boldogságos Szűz Mária, a szaporakezü öreg segéd pedig maga Szent Kriszpin.

Valahányszor édesanyám ezt a történetet elmesélte, mindig hozzátette:

— Száz szónak is egy a vége, a Boldogságos Szűz mindig megsegíti az embert, csak igaz szívvel forduljunk hozzá s ne essünk kétségbe az élet legnagyobb bajai közt sem.

A szerencse Istentől jó

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer két gazdag testvér. Azt mondja egyszer az öregebbik:

— Szeretném én azt tudni, hogy Istentől jó-e a szerencse vagy az embertől. Ammondó vagyok, inkább az embertől.

Felel rá a fiatalabbik:

— Már hogy gondolhatsz ilyet, testvér? Istentől jó minden szerencse, hidd el.

— Tudod mit, jó öcsém? Tegyük próbát. Tömjük meg a zsebünket pénzzel, utazzunk egyet és tapasztaljuk ki, mi az igazság. Jó lesz?

— Jó.

Útnak is indultak s ahogy mentek-mentek, faluba értek. Ott megkérdezték, ki a legszegényebb ember a faluban. Megmondták, hogy ez meg ez. A két testvér maga elé hívatta a szegény embert s ahogy látták a szegénységét, azt mondták:

— Nesze, itt van húsz arany, csinálhatsz vele, amit akarsz, de sohasem szabad azt mondanod, hogy „hála Istennek“. Most már mehetsz is. Ha majd megint erre járunk, megkérdezzük, hogy boldogultál.

Azzal már mentek tovább. A szegény ember nem győzött örülni a szerencséjének. Sietett is haza, hogy feleségének eldicsekedjék. De az asszony nemhogy örült volna, még bosszankodott.

— Már hogy fogadhattál el idegen pénzt? Elköltöd, aztán sohase tudod visszafizetni. Az is lehet, hogy lopott pénz és majd rajtad keresik. Kapd a lábad a nyakad közé, szaladj a két idegen után s add vissza nekik a pénzüket.

De a szegény ember nem hallgatott az asszonyra, hanem elment a vásárra megnézni, mit vehetne, amivel házalni tudna. Törte a fejét s közben elhaladt egy mészáros boltja mellett. Veszek egy kis májat, — gondolta magában — hadd egyenek szegény apró gyermekeim egyszer húst is. Megvette a májat s elindult hazafelé. Egyszerre csak azt veszi észre, hogy holló kóvályog a feje fölött. Ez nyilván a májra éhes — gondolta magában a szegény ember s eldugta a májat a kabátja alá. Közel járt már a házához, amikor a holló hirtelen, mint a villám lecsapott, lekapta fejről a sapkát és úgy elszállt, mintha tudná, hogy tolvajkodott. Dühösen ordítózott utána a szegény ember, mert a sapkában volt minden aranya, de hiába minden. Mikor aztán otthon elmondta, hogy járt, az asszony csúnyán lehordta:

— Ilyen ember vagy te! Hej, megvert engem veled a Teremtő! Tudtam én előre, hogy hollók

prédája lesz az a pénz. Mihez fogjunk most már, ha visszakövetelik?

Elmúlt egy esztendő, egyszer csak visszakerült a faluba a két gazdag testvér, hogy megtudakolja, mit csinált a szegény ember a húsz arany-

nyal. A szegény ember siránkozva mondott el mindent. Az egyik testvér erre elővette a nagy bukszáját, harminc aranyat adott neki s azt mondta:

— Nesze harminc arany. Elköltheted, ahogy akarod. De Isten nevét nem szabad emlegetned. Menj, próbálj szerencsét!

A szegény ember hazavitte a pénzt, de feleségének most nem szólt semmit, hanem eldugta az aranyakat egy fazékba, amelyikben zabot szokott tartani. Aztán fogta magát, elment a vásárra vásárolni. Mialatt odavolt, beszólt a házába egy puttonyos ember, aki almát árult. A gyerekek szerettek volna almát enni, hát az anyjuk vett nekik. De mivel pénze nem volt, a zabot adta oda érte. Az almás ember nem tudta mibe önteni a zabot, ennekokáért a fazékért sem sajnált pár szép almát, aztán ment tovább. Estére megjött a szegény ember s nyomban a fazekat kereste. Nem találta sehol, hát megkérdezte feleségét, hová lett a fazék. Az asszony bevallotta, hogy almát vett érte. Az ember nagy jajgatásra fakadt s tördelte kezét, aztán szaladt ki a házból a puttonyos ember után, de bizony azt nem találta már sehol.

Múltak a napok s ahogy megint egy esztendő letelt, beállított a faluba a két gazdag testvér. Azon nyomban hívták a szegény embert s meg-

kérdezték tőle, mit csinált a pénzzel. A szerencsétlen flótás elmondta, hogy járt. A két testvér erre két ólomdarabot adott neki, egyet neki magának, egyet meg a feleségének. A szegény ember hazament s elmondta, mit kapott. Az asszony fogta a két ólomdarabot s mérgében az ablak sarkába dobta.

A szegény ember háza épp egy folyó partján állt. Egy reggel bejött a házba két halász azzal, hogy hálójukról leszakadt az ólom, nem akadna-e a kamarában egy kis ólom, hogy hálójukat kijavíthatnák. Az asszonynak eszébe jutott a két gazdag testvér ajándéka, megkereste az ólomdarabokat s odaadta a halászoknak. Azok rendbe is hozták hálójukat s megígérték az asszonynak, hogy az első fogás halat neki adják. Ki is vetették a hálót, de csak egy halat fogtak. Bevitték a házba, aztán mentek tovább.

Este az asszony felvágta a halat, kimosta rendesen s azon volt, hogy megsüsse vacsorára, amikor nagy csodálkozására a hal gyomrából egy kő került elő. Úgy ragyogott, mint az esti csillag. Az asszony nem is sejtette, hogy drágakövet talált s lámpásnak használta.

Átellenben a házzal lakott egy boltos, annak feltűnt, hogy a szegény ember házában egész éjjel világosság van, holott eddig nemcsak petróleumra, hanem kenyérre sem tellett neki. Addig

fúrta oldalát a kíváncsiság, míg végre benézett a szegény emberhez, hogy kifürkéssze a dolgot. Nagyot bámult, amikor azt látta, hogy az asztalon egy gyémánt világít.

— Add el nekem ezt a követ — mondta. — Megadom érte, amit kívánsz.

A szegény ember azt felelte:

— Adj annyit, amennyit megér.

Tíz aranyat ígért a boltos.

A szegény ember azt hitte, hogy áprilist járhat vele a boltos, hát azt mondta:

— Annyit adj, amennyit megér.

A boltos húsz aranyat, aztán ötvenet, utoljára már százat ígért. Ekkor kapott észbe a szegény ember, hogy drágakincs van a kezében. Nem is adta el a követ, hanem azt mondta, hogy elviszi a királynak, neki adja ajándékba.

Úgy is cselekedett. Elment a királyhoz s azt mondta:

— Fölséges királyom. Ezt a drágakövet úgy találtam. Nagyon sokat ér, hát azt gondoltam, ez csak királynak való. El is hoztam s most neked adom ajándékba.

Tetszett ez a beszéd a királynak. Fogta a követ, nézegette, megforgatta, aztán azt kérdezte a szegény embertől, mit akar érte cserébe.

— Semmit — felelte a szegény ember.

— De nem addig van az. Király ilyet nem fogadhat el ingyen. Kérj, amit akarsz, megkapod.

— Akármit adsz, fölséges királyom, én beérem azzal.

A király erre megkérdezte, hová való, mi a mestersége, és kijelentette, hogy három falut ad neki örök időkre. Ezen a területen adót szedhet s csinálhat, amit akar, mert itt ő lesz ezentúl a király. Nyomban futárokat is küldött a három faluba, akik kihirdették, hogy új király jön, engedelmességgel tartozik neki mindenki.

Ez mind egy rövid esztendő alatt történt. A szegény ember most már király volt. A két gazdag testvér az újabb egy esztendő múltán is ellátogatott a faluba, hogy megtudja, mi lett a két ólomdarabbal. Az új király az ablakából látta, hogy beállítottak a királyságába s tüstént maga elé hívatta őket. Nem szívesen mentek a testvé-

rek, de engedelmeskedniök kellett. Jelentkeztek hát illendően, szépen meghajoltak s megkérdezték, mi végből parancsolta őket maga elé a király. Az új király első kérdése az volt, hogy ráismernek-e. A két testvér még álmában sem mert arra gondolni, hogy a szegény ember királyságra vitte. Nem ismerik, azt mondták. Ekkor így szólt a király:

— Én vagyok az a szegény ember, akinek kétszer is pénzt adtatok, hogy Isten akarata ellenére gazdaggá tegyétek. Nem értetek vele semmit. De amikor két ólomdarabot hagytatok nálam, a jó Isten az ölébe vett és amint látjátok, királyságra vittem. Mert minden jó az Istentől jó.

Ekkor az idősebbik gazdag testvér belátta, hogy nagy bűnt követett el s templomba ment, hogy bűnbocsánatért esedezzek. Attólfogva pedig csak azt hirdette, hogy a szerencse Istentől való s Isten akarata ellenére nem történik semmi a világon.

A három vadász

Volt egyszer egy földműves, annak volt három fia: Miska, Peti meg a Jancsi. Nagy vadászok voltak mind a hárman, de akármennyit is vadásztak, nem volt szerencsájük. Egyszer aztán, amint átszeltek egy sűrű erdőt, eltévedtek. Három egész napig kódorogtak, míg kikerültek az országhatárra. Akkor azt mondták: — Testvérek, próbáljunk szerencsét.

Mind a három fiú egyforma növésű volt, egyforma volt a hajuk, szemük, még a bajuszuk pödörítése is. Elsőnek Miska vágott neki az útnak.

Ahogy megy-mendégél, háromfelé vált az út s egy oszlopra ez volt felírva: Aki jobbra megy, az maga jóllakik, de a lova éhen marad. Aki balra megy, annak a lova jóllakik, de maga éhen marad, aki a középső úton megy, az eljut a fekete király birodalmába.

Miska a középső úton ment s el is jutott a fekete király birodalmába. Azt kérdi tőle a fekete király:

— Hogy hívnak és mit tudsz?

— Fehér Miska a becsületes nevem és csak annyit tudok, hogy jó vadász vagyok.

A király erre elküldte Miskát az erdőbe vadászni. De az az erdő olyan sűrű volt, hogy azon ember át nem hatolhatott.

Ment-ment a vadász, amikor egyszerre szembekerült vele egy oroszlán. Lekapta a puskáját Miska s éppen el akarta sütni, amikor az oroszlán azt mondja:

— Ne ölj meg, Fehér Miska, inkább odaadom neked a fiamat, hasznodra lesz, meglásd.

Ballagott Miska tovább, amikor egyszerre szembekerült vele egy medve. Megint lekapta Miska a puskáját, de akkor azt mondta a medve:

— Ne ölj meg, Fehér Miska. Ajándékba adom neked egyik kisfiamat, hasznodra lesz, meglásd.

Meghagyta Miska a medve életét s csak ment tovább, amikor egyszerre elébe került egy farkas.

— Ne ölj meg, Miska, inkább ajándékba adom neked a legkisebbik fiamat.

Nem is ölte meg Miska a farkast, hanem csak ballagott tovább. Az oroszlán, a medve meg a farkas mindenütt ment a nyomában. Nagysokára visszajutott a fekete király birodalmába. Tetszett a deli vitéz a királynak s feleségül adta neki a lányát. Esküvő után azt mondja a fiatalasszony az urának:

— Látom, kedves uram, hogy megint vadászni készülsz az erdőbe. Ammondó volnék, hogy ne

menj el, mert borzalmas hidegek és fagyok vannak arra.

De a fiatal vadász azt felelte:

— Miféle vadász volnék, ha három erős állattal nem mernék elmenni az erdőbe!

El is ment északra s ahogy ment-ment, eljutott a varázserdőbe. Sötét volt és fagyott is erősen. A fiatal vadász kereste az utat erre is, arra is, de nem találta. Végre megtelepedett egy öreg fa tövében s már szunnyadozni kezdett, amikor messziről világosságot vett észre.

— Eridj, oroszlán, hozz nekem tüzet. Te, farkas, hozz egy malacot, te meg medve, hozz tűzrevalót.

Az oroszlán meg is hozta a tüzet, a farkas a malacot, a medve meg a tűzrevalót. Miska tüzet gyújtott és megsütötte a malacot vacsorára.

De lakott abban az erdőben egy boszorkány, akinek olyan volt a képe, mint a cserzett bőr, a szeme meg, mint az eleven szén. Éppen falatozott Miska az állatjaival, amikor beállít hozzá a boszorkány s azt mondja:

— Édes jó fiam, engedd meg, hogy itt éjtszakázzam, mert megvesz az Isten hidege. Fagy itt kinn erősen.

— Gyűjjön csak, öreganyám. Melegedjék meg itt a tűz mellett.

— De nem fálnak fel az állatjaid?

— Sose féljen attól. Békességes állatok azok.

— Elhiszem minden szavadat, fiam, de előbb mégis adj egy-egy szál haját a magadéból, egy-egy szál szőrt meg az állataidéból.

Kitépte a négy szálat Miska s odaadta a boszorkánynak. A vén szipirtyó ráfújta a négy szőrszállra, hát abban a pillanatban Miska meg az állatai kővé változtak.

Telt-múlt az idő, útnak indult Miska öccse, Peti is. Ahogy megy, mendegél, találkozik egy

oroszlánnal. Lekapta a puskáját Peti, de az orosz-
lán megszólalt:

— Ne ölj meg, Fehér Peti, inkább neked
adom egyik fiamat, meglátod, hasznodra lesz.

Nem bántotta Peti az oroszlánt, csak a fiát
vitte magával. Kisvártatva találkozott egy medvé-
vel. Megint lekapta a puskáját, de a medve kö-
nyörgésre fogta a dolgot:

— Ne ölj meg, Fehér Peti, inkább ajándékba
adok egy kis medvét, meglátod, hasznodra lesz.

Peti maga mellé vette a medvét s ballagott
tovább. Egyszerre csak elébe kerül egy farkas.

— Ne ölj meg, Fehér Peti, nesze, itt van egy
kis farkas, meglátod, hasznodra lesz.

Peti maga mellé vette a farkast és vándorolt
tovább. Lassan-lassan el is jutott a fekete király
birodalmába. A királylány nagyon megörült, mert
azt hitte, hogy az urát látja viszont, megölelte,
meg is csókolta volna, de Peti azt mondta: Nem
az urad vagyok én, hanem az urad öccse. Azért
jöttem messze földről, mert látni szeretném a
bátyámat.

— Jaj, — mondta a királylány — nem lát-
hatod azt, kedves sógor, mert elment egy északi
országba vadászni s nem került vissza a mai napig.
Talán nem is kerül soha.

— Akkor utána megyek, megkeresem.

— Ne menj, Fehér Peti, mert te is megjáród.

De Peti nem hallgatott az asszonyi szóra, hanem csak nekivágott a rengetegnek. Éjtszaka nagyon hidegre fordult az idő, hát Peti letelepedett s az oroszánt elküldte tűzért, a medvét fáért, a farkast meg egy malacért. Épp falatozni kezdett, amikor egy fa mögül egyszerre csak előlépett a boszorkány. Reszketett egész teste és azt mondja:

— Engedd meg, fiam, hogy egy kicsit felmelegedjem.

— Gyűjjön csak, néni, üljön le alkalmasan.

— Leülök, fiam, de előbb adj egy szál haját a magadéból, meg egy-egy szál szőrt az állataidéból.

Megtette a kívánságát Fehér Peti, de abban a pillanatban, hogy a vén banya ráfűjt a szőrszálakra, Peti is meg az állatai is kővé változtak.

Útnak indult a harmadik testvér, a Fehér Jancsi is. Ő is találkozott az oroszánál, medvével és a farkassal, de nem bántotta egyiket sem, kapott is ajándékba egy-egy kis kölyköt. Elért Jancsi az oszlophoz, de az írás le volt róla törölve. Azt mondta magában Jancsi: Úgy látom, az én két bátyámat valami baj érte. Talán már nem él egyik sem. Megyek, megkeresem a nyomukat.

Iszonyú erős, nagy legény volt Jancsi, nem félt az égvilágon senkitől, csak az Istentől. Ahogy a fekete király birodalmába ért, a királylány nagyon megörült, elébe szaladt Jancsinak, meg-

ölelte s kis híja, hogy meg nem csókolta. Azt hitte, hogy Jancsi az ura. De Jancsi azt mondta:

— Nem az urad vagyok én, hanem csak a kisebbik öccse.

Reggel, hogy megvirradt, Jancsi elindult két bátyja nyomában. Északnak ment, neki a sűrű rengetegnek. Igen hidegre fordult az idő éjtszaka, hát megtelepedett egy öreg fa alatt s elküldte az oroszlánt tűzért, a medvét fáért, a farkast meg egy malacért. Épp belevágta bicskáját a sült malac lábába, amikor dideregve elébe vánszorgott a boszorkány.

— Édes jó fiam, engedd meg, hogy egy kicsit átmelegedjem.

— Szívesen nénémasszony. Húzódjék csak a tűz mellé.

— Köszönöm, fiam, de mielőtt leülnék, adj egy szálát a hajadból meg egy szál szőrt a három állatod irhájából.

Helyén volt Jancsi esze, nem adott, hanem odakiáltott állatainak: — Hé oroszlánom, jó medvém, hű farkasom, vigyétek tűzre ezt a vén banyát.

El akart iramodni a boszorkány, de az állatok nyomban utolérték. Nagy hangon kiáltotta ekkor a vénség:

— Ne égess meg, Fehér Jancsi, inkább életre támasztom mind a két bátyádat!

— Hát támaszd! — mondta rá Jancsi.

Ráfújt a boszorkány a kövekre, hát egyszerre csak ott állt ép egészségben Fehér Miska meg a Fehér Peti.

— No, most büntessétek meg! — szólt oda két bátyjának Jancsi.

A két erős legény megragadta a gonosz boszorkányt s tűzre vetette. Aztán fogták magukat s mind a hárman visszamentek a fekete király birodalmába. Épp nagy mulatság volt a király házában, tizenkét koronás király ült a terített asztal mellett. Lakoma után a vendégek lementek a tenger partjára, hát mi történt. A tengerből derékig kiemelkedett egy sárkány s levelet dobott a partra. Ez állt benne:

— Fehér Miska, Fehér Peti meg Fehér Jancsi, ti megégettétek az én anyámat, hát én ezért elpusztítom az egész nagy birodalmat. De ha a fekete király meg akarja menteni országát, akkor aranszekéren küldje le nekem ide a partra egyetlen leányát.

Elszomorodott a fekete király, de mit tehetett mást, aranszekérre ültette leányát s leküldte a tenger partjára. Aztán odakiáltott a három legénynek:

— Legények, segítsetek rajtam. Pusztítsátok el ezt a sárkányt, ahogy elpusztítottátok az anyját is.

Több se kellett a három legénynek. Odaálltak a szekér mellé s azt mondták állataiknak:

— Oroszlánok, ti megfogjátok a szekér hátsó két kerekét, medvék, ti lefeküsztek oldalt, ti meg farkasok, elkapjátok a sárkány nyakát s széttépitek ezer darabra.

Éjfélkor harsogni kezdett a tenger s megrendült a föld. A sárkány kivetette magát a vízből s húzni kezdte volna a szekeret, de az oroszlánok fogták a két hátsó kereket erősen.

— Hé, medvék, döntsétek ezt a sárkányt a hátára, ti meg, farkasok, tépjétek széjjel könnyörtelenül.

Megfogadták a szót az állatok s egyszeriben kioltották a sárkány életét.

A medvék aztán visszavitték a királylányt a palotába, ahol nagy ünnepségen adott hálát mindenki az Istennek. Fehér Miska király lett a fekete király birodalmában, Fehér Peti Magyarországon, Fehér Jancsi Amerikában és még most is élnek, ha meg nem haltak.

A szépség és a csúnya óriás

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kalmár, akinek volt három leánya. Mint afféle értelmes ember, a kalmár nem sajnálta leánya nevelésére a pénzt s jó tanítókat adott melléjük. Mind a három lány nagyon szép volt, de kivált a legkisebbik. Ez olyan szépség volt, hogy kiskorában Szépikének nevezték el s ez a név rajta is ragadt, nem kis bosszúságára két nénjének. A két idősebbik lány nagyon büszke volt apja gazdagságára és szóba se állt volna más kalmár-leánnyal. Alig is akadt ember, akit magukhoz méltónak találtak volna. Majd mindennap csak bálba, mulatságba, színházba és sétára jártak s csak gúnyolódtak a legkisebbiken, aki ráérő idejét legszívesebben olvasgatással töltötte. Mivel mindenki tudta, hogy gazdag lányokról van szó, sok jómódú, fiatal kalmár megkérte a kezüket, de a két idősebbik leány ilyenkor azt felelte, hogy ő nem adja hercegi vagy legalábbis grófi kérőn alul. Szépike ellenben jó lélekkel köszönetet mondott a kérőknek s azzal eresztette őket szélnek, hogy ő megmarad még pár évig az édesapja mellett.

Történt, hogy a kalmár máról-holnapra elvesztette minden vagyonát. Egyebe sem maradt, csak egy falusi háza. Sűrű könnyek közt mondta el lányainak, hogy mától kezdve ebben a házban kell lakniok s paraszti munkával kell megkeresniök kenyerüket. A két idősebb lány kijelentette, hogy ők bizony nem hagyják el a várost, mert nekik egész sereg olyan kérőjük van, aki pénz nélkül is boldogan elveszi őket. De a jó kisasszonyok nagyot csalódtak, mert mióta kitudódott, hogy szegények, régi kérőik rájuk se néztek. Mivel gőgös természetük miatt senki se állhatta őket, azt mondták: Nem érdemlik meg, hogy az ember sajnálja őket. Rászolgáltak a sorsukra. Most aztán játszhatják az úri dámát a legelőn a birkák mellett. De a harmadikért, a Szépikéért kár, mert az kedves, jó lány.

Szegény Szépike, hogy rossz sorsra jutott, eleinte sokat szomorkodott, de idők multával azt mondta magában: Sírással ugyan nem jutok sokra, azon kell lennem, hogy gazdagság nélkül is megtaláljam a boldogságomat. Alighogy kikerültek a falusi házba, a kalmár nekilátott, hogy három lányával együtt megművelje a földjét. Szépike reggel négykor kelt, kitakarította a házat s mindenkinek elkészítette a reggelijét. Eleinte nehezeze esett a cselédmunka, de alig múlt két hónap, megerősödött s olyan lett az egészsége, mint a

vas. Munka után rendszeren olvasgatott, zongorázott vagy énekelve fonogatott. Két nénje ezalatt halálra unta magát, egyre csak a sok szép ruhát és a vidám társaságot siratta és azt mondta: Nézd csak, hógunk mennyire meg van elégedve nyomorúságos sorsában is. Annyira nehézfejú, hogy mostoha sorsunk sem bántja egy csöppet sem. Az öreg kalmár csak csodálta jóra való lányának szorgalmát, de legfőképpen türelmét, mert nénjei, akik nem jó szemmel nézték, hogy ő vezeti a házat, egyre rajta fenték a nyelvüket.

Már kerek egy esztendeje éldegélt a család falusi egyszerűségben, amikor egy nap a kalmár levelet kapott. Az állt a levélben, hogy megjött a kikötőbe egy hajó, amelyiken neki is sok portékája van. A két öregebbik lány erre a hírre egészen megkötyagosodott. Azt hitték, hogy az unalmas falusi életnek most már vége. Amikor látták, hogy édesapjuk útra készülődik, megkérték, hozzon nekik drága ruhát, szép, új fejrevalót, bécsi pirosítót meg mindenféle apróságot. Szépike nem kért semmit, mert azt gondolta, hogy ha édesapja minden portékáját eladja, akkor sem tudja két nénje kívánságát teljesíteni. — Hát te nem kívánsz semmit? — kérdezte Szépikétől édesapja. — Hát ha édesapám nagy jóságában rám is gondol, akkor hozzon nekem egy szál rózsát, mert az itt nincs. Az öreg kalmár elutazott, de mikor a kikötőbe

ért, portékájáért pörösködnie kellett és hosszú huzavona után éppen olyan szegény maradt, mint azelőtt.

Hazautaztában már előre örült a viszontlátásnak, de már csak egy napi járőföldre volt, amikor egy nagy erdőben eltévedt. Havazott erősen, szél fújt rettenetesen, le is esett a lováról vagy kétszer és már-már azt hitte, hogy elpusztul az éhségtől meg a hidegtől vagy felfalják a farkasok, amikor egy hosszú fasor végén távoli világosságot pillantott meg. Nekidurálta magát és egyszerre azt látta, hogy a lámpafény egy kivilágított kastély fénye.

A kalmár hálát adott az Istennek és gyorsan a kastély felé tartott. Be is nyargalt a kapuján, de a széles udvaron nem talált egyetlen eleven embert sem. Kantárszáron vezetett lova egyenesen bement egy nyitott istállóba s a színig rakott jászol

mellett mindjárt enni kezdett. A kalmár megkö-
tötte lovát, aztán körülnézett a kastélyban, de sehol
egyetlen élő lélek nem került eléje. Végre a nagy-
terembe ért. Jó meleg tűz lobogott a kandalló-
ban s a terített asztalon kész teríték állt. A hótól,
esőtől bőrigázott kalmár leült a tűz mellé s jó-
ideig várt, de nem jött se gazda, se cseléd. Tizen-
egy óra tájban már nem bírta tovább, asztalhoz
ült s két falásra megevett egy kis jércét, de köz-
ben egyre reszketett a félelemtől. Megivott néhány
korty bort is és hogy kicsit nekibátorodott, be-
nézett a szomszéd termekbe is. Gyönyörű volt
valamennyi. Az egyik szobában végre ágyat is
talált. Éjfélre járt már az idő, hát magára zárta
az ajtót és lefeküdt.

Másnap reggel csak tíz óra tájban ébredt s
nagy csodálkozva azt látta, hogy viseltes, rossz
ruhája helyett drága, új ruha van az ágya mellett.
Nyilván valami jó tündéré ez a kastély, aki meg-
könyörült rajtam, mondta magában. Kinézett az
ablakon, hát nem hó volt odakinn, hanem olyan
gyönyörű virágágyak és lugasok, hogy alig akart
hinni a szemének. Visszament a nagyterembe, ahol
az este megvacsorázott. A vacsora helyén most
egy jókora csésze csokoládé párolgott. Köszönöm,
jó tündér, hogy a reggelimre is gondod volt,
mondta hangosan, aztán felhajtotta a csokoládét
s lement a lováért. Épp egy rózságy mellett ha-

ladt el, amikor eszébe jutott, hogy lányának rózsát ígért. Letört hát egy ágat, amelyiken több bimbós rózsa piroslott. Abban a pillanatban éktelen csörgés-zörgés támadt s egy olyan szörnyeteg óriás jelent meg előtte, hogy láttára még a lábauja is megremegett. Hálátlan vagy, mondta az óriás rettenetes hangon. Nem elég, hogy megmentettem az életedet, szállást adtam, most letöröd legszebb rózsáimat, pedig azokat nagyon szeretem. Ezért halállal lakolsz! Fertály óra időt adok, azalatt számolj le az Úristennel! A kalmár térdre vetette magát és összetett kézzel könyörgött: Nagyságos úr, bocsáss meg, csak a lányomnak akartam egy szál rózsát hazavinni, mert azt kért. Nem gondoltam, hogy megsértelek vele. Megbocsátok, mondta az óriás, de csak avval a feltétellel, ha egyik lányod önként eljön és meghal helyetted. Ne is ellenkezz, hanem indulj hamarosan! De esküdj meg, hogy ha egyik lányod se hajlandó meghalni helyetted, három hónap múlva visszajössz. A szegény embernek eszébe sem jutott, hogy valamelyik lányát feláldozza, de azt gondolta, hogy utoljára mégis megöleli őket. Esküvel fogadta tehát, hogy visszajön. Az óriás erre azt mondta: Mehetsz, amikor akarsz. De nem akarom, hogy üres kézzel indulj útnak. Hálósobádban találsz egy nagy ládát, azt megrakhatod, amivel akarod. Majd eljuttatom hozzád. Az óriás elment, a kalmár pedig azt

mondta magában: Ha már meg kell halnom, legalább hagyok valamit a gyerekeimre, hogy meg tudjanak élni. Aranyakkal töltötte meg a ládáját, aztán lezárta, az istállóból kihozta a lovát és épp olyan szomorúan ment el, amilyen vidáman jött. Lova magától egy járatlan erdei útra tért és haza is ért hamarosan.

Lányai körülvették, de a kalmár otthon a helyett, hogy örült volna, keserves sírásra fakadt. Odaadta a rózsát Szépikének és azt mondta: Nesze, kislányom, itt van a rózsza. Sokba van szerencsétlen apádnak! Aztán elmesélte, milyen keserves kalandon ment keresztül. A két idősebbik lány hangosan jajgatni kezdett és szidta-szapulta Szépikét, hogy ilyen szerencsétlenséget hozott az apja nyakára. De Szépike nem sírt egy csöppet sem. No nézd, mondták a nénjei, milyen büszke ez az égetnivaló. Olyan bolondságot kívánt az édesapánktól, hogy nem tudta teljesíteni, aztán most még csak nem is sír. Minek is sírnék, mondta Szépike. Úgysem hal meg édesapám. Ha az óriás azt kívánja, hogy valamelyikünk áldozza fel magát, én szívesen meghalok érte. Legalább bizonyosságot teszek arról, hogy szerető lánya vagyok apámnak. Hiába is erősködött az öreg kalmár, hogy ő már öregebb, neki kevesebb ideje van hátra, lánya nem engedett.

Útnak indult tehát a kalmár és a lánya az erdei kastély felé. A két öregebb lány fokhagymá-

val dörzsölte meg a szemét, hogy sírni tudjon. A ló nekivágott az erdőnek s ahogy mentek, messziről, estefelé meg is látták a kastélyt. Szakasztott úgy volt kivilágítva, mint először. A kalmár bevezette a lovát az istállóba, aztán lányával együtt belépett a nagyterembe, ahol roskadásig rakott asztalon két teríték várta őket. A kalmárnak nem volt étvágya, de Szépíke békességesen asztalhoz ült és kínálgatta édesapját. Vacsorájuk után egyszerre nagy zenebona támadt. A kalmár búcsút vett lányától, mert azt hitte, jön a csúnya óriás s menten felfalja Szépikét. Amikor a lányka az óriás iszonytató arcát megpillantotta, nem tudta megállni borzongás nélkül, de amennyire csak lehetett, mégis megemberelte magát. Az óriás azt kérdezte, hogy önként jött-e a kastélyba. Szépíke reszketve felelte, hogy igen. Nagyon jó vagy, mondta az óriás, köszönöm is szépen. Te, jó ember, holnap menj haza, de nehogy eszedbe jusson visszajönni. Isten veled, Szépíke! — Isten veled, óriás! — válaszolt a lányka, mire az óriás már ki is ment. Ó, kedves lányom, mondta a kalmár és átölelte gyermekét, hidd el, félhalott vagyok az aggodalomtól. Engedd meg, hogy én maradjak itt helyetted. Nem, édesapám, mondta a lány erős szívvel, te holnap hazamész s engem Isten irgalmára bízol. Talán megkönyörül rajtam.

Amint az öreg elment, Szépíke leült a nagy-

teremben és sirdogálni kezdett. De mivel bátor lány volt, Isten kezébe ajánlotta magát és elhatározta, hogy hátralevő kis életét nem gyászolja át. Azt hitte ugyanis, hogy estére felfalja az óriás. Gondolta, addig még végignézi a szép kastélyt. Nem győzött csodálkozni a nagy pompán s ugyancsak meglepődött, amikor egy ajtó fölött ezt a felírást olvasta: Szépíke lakása. Gyorsan benyitott és szeme-szája elállt a gyönyörűségtől. Legjobban annak örült, hogy könyvespolcot, zongorát és mindenféle kottát is talált a szobában. Ha ma estére az óriás fel akarna falni, gondolta magában, akkor nem látott volna el ennyi sok széppel. Istenem, csak azt szeretném tudni, hazakerült-e épségben szegény édesapám és mit csinál most. Nagy volt a csodálkozása, amikor szeme a tükörrre esett s megpillantotta benne édesapja házat. Az öreg kalmár nagy szomorúságban épp akkor érkezett haza. Két lánya kijött eléje, de akárhogy is igyekeztek bánatos képet vágni, látszott rajtuk, hogy örülnek húguk elvesztésén. Egy percre rá minden eltűnt. Szépíke azt gondolta magában, figyelmes lélek lehet ez az óriás, nyilván nem is kell félnem tőle. Hogy aztán dél lett, a nagyteremben terített asztalt talált s bár eleven lelket nem látott, fölséges, szép muzsikát hallott. Este, mikor asztalhoz ült, megint éktelen zenebona jelezte az óriás közeledését. A lányka nem tudta megállni,

hogy meg ne remegjen. Szépíke, mondta az óriás, engeddd meg, hogy étkezés közben nézzelek.

— Te vagy itt az úr — válaszolt remegve Szépíke.

— Nem — mondta az óriás. — Te vagy itt az úrnő. Csak mondd meg, ha terhedre vagyok, nyomban odébb állok . . . Mondd, nagyon csúfnak találsz?

— Nem szeretek hazudni, hát megvallom, hogy annak — válaszolt Szépíke. — De azt hiszem, nagyon jó vagy.

A szépség jó étvággyal megvacsorázott. Most már alig félt, de majd meghalt a rémülettől, amikor az óriás hirtelen azt kérdezte:

— Szépíke, nem lennél a feleségem?

A lány kis időre szinte megnémult, mert félt, hogy ha nemet mond, az óriás nagy haragra gyullad, aztán reszketve így felelt:

— Nem.

A szegény óriás sóhajtani akart, de e helyett olyan rettenetes sustorgó zúgás tört ki a száján, hogy az egész palota csak úgy visszhangzott. De Szépíke mindjárt megnyugodott, mert az óriás bánatosan így szólt:

— Hát a jó Isten áldjon meg, szépség!

Azzal már ment is a dolgára, de egyszer-kétszer visszafordult, hogy még egy pillantást vessen a leányra. Magára maradva Szépíke nagyon

megsajnálta az óriást s azt mondta: Kár, hogy olyan csúf, mert nagyon jó lélek.

Három hónapig élt már Szépíke a kastélyban nagy békességben. Esténként mindig beállított hozzá az óriás s vacsora alatt okos beszéddel mulattatta. Apránként a lányka egyre több jótulajdonságot fedezett fel benne s úgy megszokta csúnyaságát, hogy csöppet se félt tőle, sőt estefelé mind sűrűbben nézett az órára, hogy mikor lesz már kilenc. Csak egy dolog bántotta nagyon. Mielőtt az óriás elment volna lefeküdni, mindig megkérdezte, hogy nem lenne-e a felesége s a lány tagadó válaszára mindig nagyon elszomorodott. Egy nap meg is mondta neki: Sajnálom, óriás, hogy nem lehetek a feleséged. Kimondom azt, ami a szívemen van, ne is reménykedj, hogy ez valaha másképp lesz.

A szépség egy reggel a tükreben azt látta, hogy édesapja megbetegedett bánatában. Szerette volna mégegyszer látni az öreget s azt mondta az óriásnak:

— Szívesen megígérném, hogy soha egy pillanatra sem hagylak el, de annyira epekedem édesapám után, hogy belebetegszem, ha nem engedsz el.

— Inkább én halok meg, semhogy neked bánatot okozzak — válaszolt az óriás. — Eleresztelek édesapádhoz, nála is maradhatsz, de a te szegény óriásod belehal a bánatába.

— Nem, nem! — mondta a szépség sírva fakadva. — Sokkal jobban szeretlek, semhogy haláloznak oka akarnék lenni. Igérem, hogy egy hét múlva visszajövök. Te tudtad velem, hogy két néném férjhez ment s így édesapám magára maradt. Engedd meg, hogy egy hétig vele legyek.

— Holnap reggel nála leszel. De ne feledkezz meg ígéretedről. Ha haza akarsz jönni, csak tedd le gyűrűdet lefekvés előtt az asztalra. Isten őrizzen meg, kis szépség!

Szokása szerint az óriás egyet sóhajtott, Szépíke pedig lefeküdt. Fájt neki, hogy a kedves óriást bánatban látja. Amikor másnap reggel felébredt, apja házában találta magát. Ágya mellett nyomban megszólalt egy csengő, mire belépett egy szolgálólány, aki a lányka láttára örömeiben elkiáltotta magát. A szomszéd szobában Szépíke egy nagy ládát talált, tele aranyhímzésű ruhával, amit az óriás küldött neki. Hazatérése hírére eljött látogatóba férjestül két nénje is. Mind a kettő nagyon szerencsétlenül ment férjhez. Amikor most látták Szépíke gyönyörű ruháit és hallották, milyen jól megy a sora, irigységük megint fellobbant.

— Testvér, — mondta az idősebbik — gondoltam egyet. Fogjuk itt a húgunkat egy héten túl, akkor az az ostoba óriás feldühödik s talán elemésztí.

— Nagyon jó lesz — válaszolt a másik lány.
— De akkor hízelkednünk kell neki.

Amikor ezt kifőzték, újra bementek Szépikéhez s úgy elárasztották minden kedvességgel, hogy annak könnye is eleredt örömében. Az egy hét leteltével pedig addig búslakodtak és tépték hajukat tettetett fájdalmukban, amíg Szépike meg nem ígérte, hogy még egy hétig marad.

Szépike most már szerette az óriást, vágyódott utána és sejtette, milyen szomorúságot okoz neki. Már a tizedik napot töltötte az apai házban, amikor azt álmodta, hogy a palota kertjében van s a fűben félholtan látja kínlódni az óriást. Abban a pillanatban felébredt s csak úgy hullott könnye a párnára. Hát nem vagyok hálátlan, mondta magában, hogy így megszomorítom az óriást, aki mindig olyan jóságos volt hozzám? Megyek vissza. Nem akarom, hogy miattam szerencsétlen legyen. Azzal felkelt, letette gyűrűjét az asztalra és újra lefeküdt. Mindjárt el is aludt s amikor másnap reggel felébredt, örömmel látta, hogy a palotában van. Nyomban fel is öltözött nagyon szépen, hogy kedvében járjon az óriásnak s egész nap úgy várta az esti kilenc órát, hogy kis híja bele nem halt a vágyakozásba. De hiába ütötte el az óra a kilencet, az óriás csak nem mutatkozott. Szépike már attól félt, hogy halálát okozta, beszaladgálta az egész palotát, kiabált,

egészen odavolt. Minden apró zugot felkutatott, amikor egyszerre eszébe jutott tegnapi álma s hirtelen lefutott a kertbe. Hát csakugyan ott feküdt szegény óriás eszméletlenül, mintha halott lett volna. A szépséges lány minden irtózás nélkül föléje borult s érezte, hogy az óriás szíve még dobog. Hamar szaladt vizet meríteni a kerti tó vizéből s ráöntötte az óriás fejére. Az kinyitotta szemét s azt mondta:

— Elfeledkeztél ígéretedről. Bánatomban, hogy elvesztettelek, éhhalálra szántam magamat. Nyugodtan halok meg, mert utoljára még láttalak.

— Nem, kedves óriás, — mondta a szépség — nem szabad meghalnod. Élned kell, hogy uram lehess, Neked adom a kezemet és esküszöm, hogy nekem nem kell senki más ezen a világon.

Alighogy a szépség ezeket a szavakat kimondta, nagy fényesség gyulladt ki a kastélyban, tűzijáték durrogott s tündéri muzsika hallatszott, mintha valami szokatlan ünnepség kezdődött volna. De Szépíke ezt alig vette észre, mert csak az óriást figyelte. Annyira féltette, hogy reszketett érte, mint a falevél. Egyszerre nagyot csodálkozott. Az óriás eltűnt s helyette egy gyönyörű királyfi térdelt lába előtt, hálálkodva, hogy megtörte a rajta lévő varázslatot.

— Gyermekkoromban egy gonosz tündér megátkozott s kimondta rám, hogy csúnya óriás for-

mában kell élnem, amíg egy szép fiatal leány bele nem egyezik abba, hogy feleségem legyen. Te voltál az egyetlen a világon, akit jóságom meghatott. Hálából megosztom veled országomat és királyi koronámat.

Erre elmentek a királyfi országába, ahol a lakosok nagy örömmel fogadták őket. A királyfi aztán elvette Szépikét és sok-sok esztendeig éltek együtt. Boldogságuk tökéletes volt, mert erény volt az alapja.

Hogyan nevezte el Ádám az állatokat?

Amikor a jó Isten megteremtette Ádámot s embernek nevezte el, megteremtette az állatok sokaságát is, de nevet nem adott nekik. Ő maga jól tudta a nevét mindegyiknek, de nem szólt semmit, hanem maga elé hívta Ádámot és fölséges szóval azt mondta:

— Ádám fiam, adok én itt neked egy kis dolgot. Itt van ez a sokféle teremtetten állat. Adj nevet mindegyiknek, mert az a kívánságom, hogy téged szolgáljon valamennyi, hát tudnod kell, hogy szólítsd őket.

Engedelmeskedett Ádám s letelepedett egy öreg fa alá. Az állatok pedig Isten parancsa szerint egyenkint elébe járultak, meghajoltak előtte, mintha királyuk volna s Ádám nevet adott nekik. Amikor már mindegyik elvonult előtte, szépen egy sorba álltak, mégegyszer meghajoltak, aztán elszéledtek volna, de Ádám a helyükön marasztalta őket s az állatok vezéreit szólította maga elé. Aztán nagy hangon így kezdte:

— Ti vezérek! Figyeljete, mert parancsot

adok nektek. Jól vigyázzatok, hogy minden alattvalótok megtanuljon valami mesterséget és végezze is azt becsülettel. Az egyik énekeljen, a másik füttyöljön, a harmadik kopácsoljon, a negyedik a szárnyát zúgassa, a többiek meg a csőrükkel vagy a lábukkal iparkodjanak. De mindegyik tanuljon valamit, mégha a legegyszerűbb mesterséget is. Negyven nap múlva újra eljöttök ide s minden állat bemutatja tudományát. Ti, alábbvaló állatok, hallottátok, hogy vezéreteknek mit parancsoltam? Mindegyitek szorgalmasan megtanulja azt a mesterséget, amit vezére eléje szab. Aki a negyvenedik napra sem tanul meg semmit, az már most tudja meg, hogy az egész gyülekezet előtt csúfosan megszégyenítem.

Elszéledtek az állatok s minden vezér reggeltől-estig azon volt, hogy népét valami mesterségre megtanítsa. A harminckilencedik napon a vezérek összehívták alattvalóikat, hogy másnap seregestül Ádám apánk elé vonuljanak s kiki bemutassa, mihez ért.

Csak a gólyák vezére feledkezett meg arról, hogy népét valamire kioktassa. De nagy szerencséjére annyi eszébe jutott, hogy letelőben van a negyven nap s most valamennyi állatnak Ádám elébe kell állania, hogy kiki bemutassa tudományát. — Isten irgalma legyen velem, egészen feledkeztem Ádám urunk parancsáról — mondta magában. — Csak pusztítom itt a békákat meg a kígyókat, de a gólya nemzetséget nem tanítottam meg semmire. No benne vagyok most a csá-vában. Hogyan állok most Ádám apánk elé?

Szörnyen restelte magát. Azon nyomban vissza is repült a fészkére s törte a fejét, hogyan tanítsa meg a gólyákat hamarosan valami mesterségre. Talán ha az utolsó napon ki tud még eszelni valamit, nem vall szégyent Ádám előtt a számadáson.

Épp akkor egy harkály szálldogált arrafelé fáról-fára s megkopogtatta a fák törzsét, hogy kicsalogassa az apró bogarakat s elköltse őket jóízűen. A harkály ezt a tudományát akarta bemutatni Ádám apánk előtt.

A vezérgólya csak ült a fészkén és törte a fejét, amikor egyszerscsak fülébe verődött a harkály kopácsolása: tak-tak-tak. Hosszú csőrével nyomban megpróbálta, nem tudná-e utánozni a harkály hangját, de nem hozta össze sehogy sem. Illetve rosszul hozta össze. A harkály ugyanis a közeli

erdő fái közt tanyázott s hangja a hegyoldalról verődött vissza. Tak-tak-tak helyett a vezérgólya azt hallotta: klap-klap-klap. Ezt aztán többször megpróbálta, gyakorolta, megtanulta. Amikor végre tudta jól, összeszedte a gólyanépet, megtanította azt is kelepelni s másnap reggel a gólyák egész hadseregével útnak indult Ádám apánkhoz, hogy művészetét bemutassa: klap-klap-klap.

A negyvenedik napon az állatok valamennyien összegyűltek Ádám előtt. Amikor már minden csapat annak rendje-módja szerint felállt, Ádám megkérdezte őket, mit tanultak. Erre aztán mindegyik bemutatta tudományát. Az oroszlán olyat bögött, hogy a többi állat megremegett ijedtében. Látta ezt a szamár s úgy megirigyelte az oroszlánt, hogy torka szakadtából ordítózni kezdett, de tőle nem ijedt meg senki. Ádám megengedte neki, hogy amíg a világ áll, ordítson kedve szerint, de ordításától ne ijedjen meg se ember, se állat. Innen van, hogy a szamár azóta is ordít s azt

hiszi, hogy hangja felér az oroszlán hangjával. A szamár után a többi állat is megmutatta, mit tud. Az egyik énekelt, a másik fütyült, a harmadik a szárnyát zúgatta, a pók szótt, a hód épített, szóval mindegyik csinált valamit szájával, csőrével, karmával vagy szárnyával. Végre a gólya is sorra került s lármásan kelepelni kezdett. Ádám keveselte kicsit ezt a tudományt, rázta is a fejét, de nem szólt egy szót sem.

Akik nem tanultak semmit, azokat Ádám apánk arra ítélte, hogy némuljanak meg örök időkre. Azóta is minden állat megmaradt az ádám-adta néven, az első nagy gyülekezeten bemutatott tudománya mellett. Amíg a világ világ lesz, az oroszlán bőg, a szamár ordít, a kecske mekeg, a macska dorombol, a pacsirta énekel s mindegyik megérteti magát a párjával. De igen sok állat mind a mai napig néma, mert annakidején nem tanult semmit s ma már elkésett.

A király és a bölcs

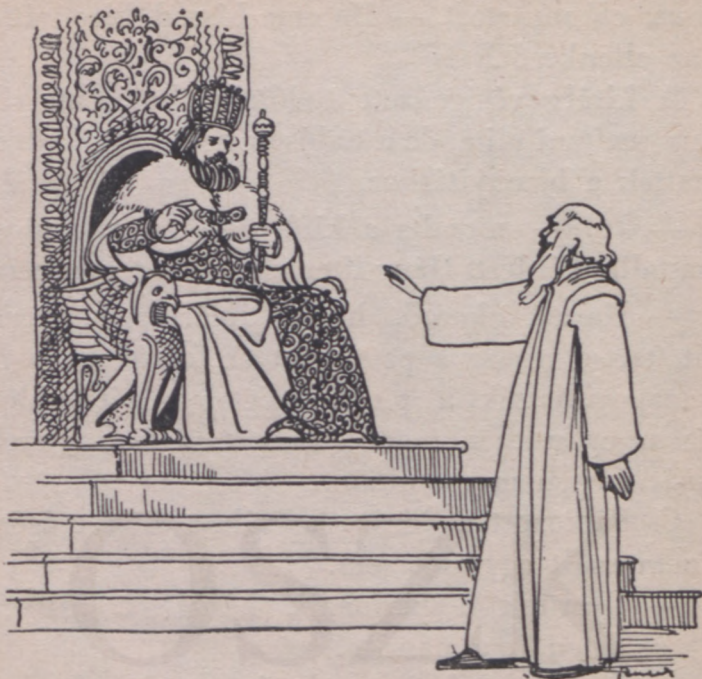
A hajdanvaló időkben volt egyszer egy király, akinek nagy volt a birodalma, de szegényes a kincstára. Élt ebben az országban egy gazdag, bölcs ember, akinek vagyonára a király nagyon szeretne volna rátenni a kezét, de sehogy sem talált rá ürügyet. Elunta végre a dolgot, maga elé hívatta a bölcset s azt mondta:

— Három kérdést teszek fel hozzád. Ha megfelelsz rá, jó. De ha nem felelsz meg, hét kocsi-derék aranyat kell a kastélyom udvarára szállítanod.

— Mi az a három kérdés? — kérdezte a bölcs.

A király szakállába mosolygott, mert azt gondolta, hogy nincs az a bölcs a világon, aki erre a három kérdésre megfeleljen.

— Figyelj jól! — mondta a király. — Az első kérdés az, hogy hol a világ közepe. A második, hogy hány liter víz van a tengerben. A harmadik, hogy milyen nagy az Isten irgalmassága. Három napig törheted a fejedet. Addig is itt tartalak, de három napig nem szólhatsz senkihez egy árva szót sem. Szobába záratlak, étellel-itallal ellátlak, nem leszel híjával semminek. A harmadik nap aztán

trónusom elé állítalak s az egész udvar népe előtt kell a három kérdésre felelned.

Elmúlt a három nap, a király összehivatta egész házanépét, fiait, leányait, hadvezéreit, tudósait, szakácsait, csak alabárdos ajtónállóit hagyta a helyükön. Aztán fényes királyi öltözetben felült a trónusára s maga elé hívatta a bölcsét.

- Hát meg tudsz-e felelni a három kérdésre?
- Meg — mondta a bölcs.
- Hát hol a világ közepe?
- Itt! — válaszolt a bölcs s kezével a király

trónusa elé mutatott. — Ha nem hiszed, bizonyítsd be az ellenkezőt.

A király végignézett tudósain, hogy melyik tudna segíteni rajta, de a tudósok nem nagy kedvet mutattak a bizonyításhoz.

— Jó! — mondta a király. — Lássuk most a második kérdést. Hány liter víz van a tengerben?

— Ha azt akarod, hogy kimérjem a tenger vizét, tartsd vissza a patakokat és folyókat, hogy ne szaporíthassák a tenger végtelenségét addig, amíg az egészet ki nem merítettem és a literek számát meg nem mondtam.

Csodálkozott a király a válasz bölcseségén, de nem szólt egy szót sem.

— Gyerünk a harmadik kérdéssel. Milyen nagy az Isten irgalmassága?

— Erre a kérdésre csak úgy tudok felelni, — mondta a bölcs — ha rám adod királyi palástodat és felengedsz helyedre, a trónra.

A király leszállt a trónról, a bölcs magára vette a király palástját s felült a trónra.

— Halljátok és lássátok — mondta hangosan — Isten irgalmának nagyságát. Mert az imént még szolga voltam, most pedig király vagyok; szegény voltam, most gazdag vagyok; mélységben voltam, de felemeltettem, börtönben éltem s most visszanyertem szabadságomat.

Ámult-bámult az egész udvar a bölcs beszédén.

Mindenki megértette, hogy Isten irgalmassága végtelen, kegyelmének nincs határa s mindenható jósága abban van, hogy az esendő ember a bűn bilincseiből és rabságából őszinte bánattal bármikor eljuthat az örök üdvösség birodalmába.

OSZK

Az özvegyasszony keresztje

Volt egyszer egy szegény özvegyasszony, akinek férje messze idegen földön, háborúban esett el s így az asszony két gyerekével magára maradt. Rokona nem volt, segíteni nem segített rajta senki, mosással kereste meg keserű kenyerét. De mosnivalója sem akadt mindíg. Gyerekeivel csupa baj volt, lustálkodó legényfia kétszer is meggon-
dolta, mielőtt megfogta volna a munka boldogab-
bik végét, kislánya meg alig látszott még ki a
földből, anyjának segíteni nemigen tudott. Szegény
özvegy többször látott rossz napot, mint jót. Egy
este aztán, amikor fáradtan lefeküdt s elmondta
imádságait, felsóhajtott a jó Istenhez:

— Uram, vedd le rólam keresztemet! Már
nem bírom.

Lehúnyta szemét s már-már elringatta testét
az álom, amikor megjelent előtte egy fényes arcú
angyal.

— Gyere velem! — mondta az angyal. —
Elmegyünk a csillagos mezőre, ott leteheted ke-
resztedet.

El is indultak nyomban és szálltak messze-

messze sebesen. Már elhagyták a földet s a felhők szárnyán repültek tovább, amikor egy csillagsugárból font hídhoz értek. Átmentek azon is.

— Ez a gondok hídja volt — mondta az angyal. — Ugye, most nem érzed gondjaidat?

— Alig érzem — válaszolt az özvegyasszony s kicsit mosolygott.

Szálltak tovább-tovább, míg végre egy ezüstpatak vize csillant meg előttük. Olyan jó volt így szállni puhán, nesztelenül, fáradság nélkül, hogy a szegény asszonynak könnye is eleredt boldogságában. Amint elhagyták az ezüstpatakot, az angyal megszólalt:

— Ez az élet patakja volt.

Az özvegyasszony nem felelt, csak mosolygott megint. Szelték a levegőt még vagy egy óráig, amikor messziről apró fényességek villantak meg.

— Az ott a csillagos mező — mondta az angyal.

Alig rebbent az angyal szárnya kettőt-hármat, amikor a csillagos mezőre értek. Leszálltak a gyönyörűséges, nagy térségen s azt mondta az angyal:

— No, lányom, most leteheted keresztedet. Éjszakára mindenki itt teszi le. De reggelre másikat kell választanod helyette. Nézz körül, csupa kereszt itt minden. Amit messziről apró csillagnak láttunk, egy-egy könnycsepp a kereszten. Mert minden embernek van keresztje, szegénynek, gaz-

dagnak egyaránt. Te csak a magad keresztjének terhét érzed, nem látsz be a gazdagok házába és a hatalmasok palotájába, nem tudod, hogy ott is kereszt van mindenkinek a vállán. Azt a keresztet csak az Úr veheti le örökre. De felváltani felválthatod mással. Járd körül ezt a szép, kerek mezőt, keress másikat. Siess, mert hajnalra otthon kell lennünk. Tudod, hogy holnap a gazdag fűszeresnél nagymosás van.

Elindult a szegény asszony s bejárta a kerek mezőt. Amerre ballagott, keresztet látott mindenütt. Volt ott ezerféle. Ácsolatlan nehéz gerendából való, amelyet az Úr Jézus viselt a vállán, aztán síma, keményfából való, amilyen a korai kenyérkeresetre fogott gyerekek testét tördeli, volt aranyból meg drágakövekből, amelyet a szenvedő királynék szoktak csókolgatni, volt vasból való is, aminőt az emberi szenvedést törölgető, erőslelkű férfiak hordanak, volt virágból való, aminő a szent apácák szíven illatozik, de volt tüskéből, kőből, ezüstből és facsart rongyból való is. És mindegyiken könnycsepp csillogott, némelyiken csak egy, a másikon több, néhányon tömérdek, kinek-kinek szenvedése szerint.

A szegény özvegy csak ment-ment, az angyal lépése halkán suhant mögötte. Az özvegy megemelte ezt a keresztet is, azt is, de nemigen tudott választani. Egyiket nagyon is nehéznek, a másikat

könnyűnek, a harmadikat félelmesen szépnek, a negyediket meg girbe-görbének találta. A keleti égen már halványan pirkadni kezdett, amikor azt mondja az angyal:

— Siess, leányom, mert ha itt ér bennünket a reggel, le találod késni a gazdag fűszeresné nagymosását.

Tépelődött szegény özvegy, de csak nem tudott dűlőre jutni. Rossz fiára, gyöngé kislányára gondolt s félni kezdett, hogy ha más keresztet választ, talán többé nem is láthatja gyerekeit. Erre a gondolatra elgörbült a szájaszéle és sírni kezdett.

— Jóságos angyal, — mondta végül — én csak megmaradok a magam keresztje mellett.

Az angyal felsegítette a szegény asszonyra keresztjét, aztán mind a ketten elhagyták a csillagos mezőt.

Amikor elszálltak a gondok hídjá fölött, azt mondja az angyal:

— Most megint lesznek gondjaid, lányom.

— Nem baj — válaszolt az asszony.

És másnap reggel, amikor a szegény özvegy munkába állott, keresztjét könnyebbnek találta.

A szegény szolga fillérje

Valamikor nagyon régen, amikor még más csillagok jártak az égen, volt egyszer egy szegény ember, aki gazdag emberhez szegődött el szolgának és szolgált a szerződés nélkül, becsületesen. Amikor az első esztendő letelt, elébe állt a gazdájának s megkérte, adná ki bérét. A gazda kivett a zsebéből egy fillért s azt mondta:

— Itt a béred!

A szolga fogta a kis pénzt, megköszönte, aztán lement a falu határában egy sebesfolyású patak partjára. Ott azt mondta: Jóságos Istenem, hogy van az, hogy kerek egy esztendei szolgálatomért csak egy fillért kaptam? Most próbát teszek. Vízbe dobom ezt a fillért. Ha nem merül el, megérdemeltem. Ha elmerül, nem érdemeltem meg.

Azzal keresztet vetett s beledobta fillérjét a patakba. A kis pénz nyomban elmerült. A szegény szolga letérdelt a víz mellé, kihalászta a fillért s ezekkel a szavakkal vitte vissza gazdájának:

— Gazdám, visszahoztam a fillért, mert nem szolgáltam meg. Szolgállok neked még egy esztendőt.

Azzal megint szolgálatba állt s mikor második esztendeje is letelt, megint kikérte bérét. A gazda megint csak egy fillért adott neki. A szolga lement a patak partjára, keresztet vetett s azt mondta: Jóságos Istenem, ha ezt a fillért megszolgáltam, engedd meg, hogy a víz színén maradjon, de ha nem szolgáltam meg, süllyedjen le a víz fenekére.

Bedobta a fillért, hát az bizony nyomban elsüllyedt. A szolga letérdelt a víz mellé, kihalászta a fillért s visszavitte a gazdának.

— Gazdám, itt a filléred, nem szolgáltam meg. Szolgállok nálad még egy esztendő.

Azzal megint szolgálatba állt s a harmadik esztendő leteltével megint kikérte bérét. A gazda harmadszor is csak egy fillért adott neki. A szolga megköszönte, lement vele a patakra, keresztet vetett s azt mondta: Jóságos Istenem, ha megszolgáltam ezt a fillért, engedd meg, hogy a víz színén maradjon, ha nem szolgáltam meg, süllyedjen el.

Bedobta a fillért, hát csodák-csodája, a fillér a víz színén maradt. Nagyon megörült a jó szolga, kihalászta a fillért, zsebetette, aztán elment egy erdőbe, kis kunyhót épített magának s attólfogva ott élt.

Telt-múlt az idő, egyszer az a hír verődött fülébe, hogy volt gazdája hosszú útra indul, ide-

gen országba. A szolgálma ember fogta a fillérjét, elment vele volt gazdájához s megkérte, hogy idegen országban vegyen a fillérért valamit.

— Mit vehetek egy fillérért, fiam?

— Valamit majd csak adnak.

A gazda végre is zsebetette a fillért s elindult. Ahogy megy-mendégél, eljutott egy nap a tenger partjára. Három gyerek épp egy kandúrmacskát kínzott a vízparton s azon törte fejét, hogyan fojthatná vízbe a szegény állatot. A gazda odament hozzájuk s megkérdezte:

— Mit csináltok ti itt?

— Vízbe akarjuk fojtani ezt a macskát, mert csak kárt csinál.

A gazda elővette volt szolgálja fillérjét s megkérdezte, hogy odaadják-e érte a macskát. A gyerekek hajlottak a vásárra. A gazda megvette az állatot, hóna alá fogta, aztán hajóra szállt vele s utazott tovább. Egy nap nagy vihar kerekedett, hánnya, vetette a hajót erre-arra, csakúgy recsegett a hajó minden bordája. Három napig eltartott, míg a víz megnyugodott, de a hajó kapitánya elvesztette a viharban az irányt s így azt se tudta, merre jár. Hosszú viszontagságok után a hajó egy tengerparti városba ért. Amikor ott híre ment, hogy ismeretlen országból hajó érkezett a kikötőbe, özönlött a nép a tengerpartra s egy igen gazdag ember vendégségbe hívta a kapitányt meg a

gazdát. A két utas szívesen vette a meghívást, mind a ketten ünneplős ruhába öltöztek s elmentek a gazdag ember házába, de mit láttak ott? Csak úgy hemzsegett az egér meg a patkány az egész házban, minden szobában. A szolgák nem győzték bottal elhessegetni őket, hogy fel ne kapjanak a terített asztalra. A gazda csodálkozva kérdezte:

— Testvér, az Istenért, mi ez?

A gazdag ember azt válaszolta:

— Már ez így van minálunk. Nem tudunk hova lenni a csúf férgek miatt. Még az ebédünket, vacsoránkat is alig tudjuk nyugodtan elkölteni. Éjszakára meg szekrénybe záratjuk magunkat, hogy a rusnya állatok le ne rágják a fülünket.

A gazdának ekkor eszébe jutott a kandúr, melyet a tengerparton a gyerekektől vásárolt.

— Van nekem a hajón, a fedélzeten egy állatom, amelyik két-három nap alatt megszüntetné a csapást.

A vendéglátó gazdag embernek megcsillant a szeme. Örömmel mondta:

— Kedves testvér, ha igaz, amit mondasz, add el nekem azt az állatot. Cserébe színültig megtöltöm hajódat arannyal-ezüsttel.

Estefelé a gazda elhozta a hajóról a kandúrt s az mondta vendéglátó barátjának, hogy most már nem kell szekrényben tölteniök az éjszakát,

meglesznek a nélkül is. De bizony csak félt a gazdag ember. Nem vette mindjárt készpénznek a szép szót. Így hát csak a messziről jött ember aludt rendes ágyban. De mielőtt lepihent volna, szabadon engedte macskáját. Amint a macska meglátta, mennyi egér meg patkány fészkel minden sarokban, munkához látott, fogdosni kezdte a csúnya rágcsálókat, megfojtotta őket s halomra hányta valamennyit. Amelyik egér meg tudott menekülni, hanyat-homlok rohant a vackába. Reggel, hogy a ház népe felkelt, mit látott? A szoba közepén nagy rakás döglött egér meg patkány hevert, márcsak alig egy-egy mert végigfutni a szobán, a többi csak a lyukból pislogott ki nagy félénken. Három nap múlva a tömérdek egérnek, patkánynak hírmondója se maradt. A ház ura ekkor az úton járó gazda hajóját színig megtöltötte arannyal-ezüsttel. Vígan hajózott haza a gazda s nem telt bele sok idő, szerencsésen haza is ért. Alig pihente ki a nagy utat, jelentkezett nála régi jó szolgálja s megtudakolta, mit vett neki a fillérért. A gazda kihozott egy szépen csiszolt, nagy márványkövet s azt mondta:

— Ezt vettem, ez a tied.

Nagyon megörült a jó szolga, hazavitte a márványt erdei kunyhójába s asztalnak használta. Másnap kiment az erdőbe s ahogy este hazajön, látja, hogy a márvány színarannyá változott. Mint

a nap, úgy ragyogott s az egész kunyhót fényességgel töltötte el. Megijedt a jó ember s rohant volt gazdájához:

— Gazdám, miféle márványkövet adtál te nekem? Nem illet az meg engem. Gyere, nézd meg!

A gazda vele ment s amikor látta, hogy az Úristen milyen csodát művelt, azt mondta:

— Már ez így van, fiam. Akit az Isten szeret, meg is segíti. Most gyere velem, megmutatom, mennyi kincset hozott neked árva egy filléred.

Azzal elvitte a legényt a saját házába, odaadta neki az idegen országban kapott tömérdek arany-ezüstöt, ráadásnak még egyetlen lányával is összeházasította. Hét országra szóló nagy lakodalmat csaptak s még ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Az ördög három kérdése

Volt egyszer egy szegény napszámos, akinek sok volt a gyereke, de kevés a betevő falatja. Egy nap már nem bírta tovább a nyomorúságot, kiment hát az erdőre, letelepedett egy fatörzsre s fejét lógatva törölgette könnyeit. Egyszerre csak mellette termett egy ember s megkérdezte, hogy mi keseríti a szívét. A napszámos elpanaszolta, hogy azért sír, mert még száraz kenyeret sem tud adni apró gyerekeinek. Nevetett erre az idegen s azt mondta:

— Sose sírj! Adok én neked pénzt annyit, hogy bőven elláthatod egész házad népét, ha nekem adod ajándékba egyik lányodat. Jó dolga lesz nálam.

A szegény apa két kézzel kapott a szép szón. Beleírta nevét egy könyvbe, amit az idegen tartott eléje, aztán egy zsák arannyal boldogan hazament. Nyomorúságának vége szakadt.

Másnap maga elé hívta egyik lányát s azt mondta:

— Kijössz velem az erdőbe.

Ki is ballagtak. Ahogy odaértek ahhoz a fa-

törzshöz, amelyiken az apa előző nap siránkozott, megparancsolta a lányának, hogy üljön le:

— Vársz itt addig, amíg ide nem jön egy úrforma ember. Az majd elvisz magával. Jó dolgod lesz nála.

Leült a lány és várt engedelmesen. Egyszerre csak nagy fényesség támadt s csillagos világoskék

köpenyben megjelent előtte egy szelídarcú, szép asszony: maga a Boldogságos Szűz Mária. Azt mondja a Szűzanya:

— Lányom, mindjárt jön ide valaki és elvisz magával. De előbb három kérdést intéz hozzád. Megmondom, mit felelj. Első kérdése az lesz: Mi édesebb a cukornál? Erre azt feleld: Édesanyám teje, amivel csecsemőkoromban táplált. Második kérdése az lesz: Mi lágyabb a pihénél? Erre azt

feleld: Édesanyám öle, ahol gyermekkoromban üldögéltem. Harmadik kérdése az lesz: Mi keményebb a vasnál? Erre a válaszod ez legyen: Édesapám szíve, mert el akart adni a gonosznak.

A Szűzanya erre eltűnt, de nyomban rá jött az úrforma ember és három kérdést tett fel a lányhoz. A lány pedig úgy felelt, ahogy az Istenanya megtanította.

— Ugye, az a kékköpenyes asszony tanított ki, hogy így felelj? — kiabált dühösen az idegen, aki nem volt más, mint maga az ördög. — Bezzeg a karmaim közé kerítettelek volna, ha nem így felelsz.

A következő szempillantás alatt az ördög úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. A lány pedig hazament és boldogan élt tovább anyja mellett.

Igaz János és Hazug Péter

Egy árnyas vadkörtefa alatt összetalálkozott egyszer két országúti vándor. Kérdi az egyik: — Mi a te mesterséged? — Bognár vagyok — mondja amaz. — Én meg kovács vagyok — teszi hozzá az első. — Ammondó volnék, hogy vándoroljunk együtt. Bognár meg kovács amúgy sem lehet meg egymás nélkül. — A kovács megkérdezte a bognárt, hogy mi a neve. — A bognár azt felelte, hogy Igaz János. — Az én nevem meg Hazug Péter — mondta a kovács. Ballagtak együtt az országúton, amikor azt mondja Hazug Péter a másiknak: — Hazugsággal manapság többre viszi az ember, mint igazsággal. — Feleli erre Igaz Péter: — Engem Igaznak hívnak, hát én inkább megmaradok az igazság mellett. Én már azt tartom, hogy igazsággal boldogul az ember leghamarább.

Szó szóba fűződött, végre abban egyeztek meg, hogy bíróra bízzák a kérdést. Aki nyer, teheti a másikkal, amit akar. Bíróhoz is mentek, aki úgy döntött, hogy aki jól tud hazudni, könnyebben átvergődik az élet bajain, mint aki iga-

zat mond. Igaz János sehogy sem tudott ebbe beletörődni s azt ajánlotta, hogy kérdezzenek meg egy tudósabb bírót is. De annál is csak Igaz János húzta a rövidebbet, mert a tudós bíró azt válaszolta, hogy ügyes hazugsággal és csalással messzebb viszi az ember, mint igazsággal. Igaz János egyre csak azt hajtogatta, hogy ő megmarad az igazság mellett. Miért ne boldogulna ő könnyebben, mint Hazug Péter? Megkérdeztek még egy harmadik bírót is, ez volt a legtudósabb és a legmagasabb rangú. De ez is csak azt válaszolta, hogy manapság, amikor úgyse hisznek el semmit, hazugsággal élni a legokosabb.

Mentek-mendégéltek tovább, amíg végre egy szép erdei tisztásra értek. Forrásvíz csurgott a tisztás elején s padok hivogatták az embert. Ahogy egyik padra letelepszének, azt mondja Hazug Péter: — Háromszor is nekem adott igazat a bíró, hát most tehetem veled, amit akarok. Most levágom a két lábadat.

Igaz János könyörgött, hogy inkább a két kezét vágja le, mert kezetlenül még tovább tud vergődni, de lábatlanul már bajosan. Itf kellene maradnia az erdőben s felfalnák az éjszakai vadállatok. De Hazug Péter csak nevetett s azt mondta: — Ha igazsággal akarsz továbbjutni, akkor lábatlanul is tovább jutsz. — Azzal fogta a bognár-szekercéjét, levágta neki mind a két lábát

és odébb állt. Igaz János erős ember volt, nem esett kétségbe, hanem tarisznyájából elővette váltás fehéringét, széttépte s bekötötte mind a két lábát, hogy el ne vérezzék.

Leszállt a sötétség s azt gondolta magában szegény Igaz János: Hol töltssem az éjtszakát, hogy a vadállatok fel ne faljanak? Nagy fohászkodással imádkozott egyet a jó Istenhez s ahogy imádság után körülnéz, azt látja ám, hogy épp mögötte egy szép, ágas gyertyánfa áll. Nagy kinnal felkapaszkodott rá s a két erős ág közt ütötte fel tanyáját. Ahogy ott ül, cammogva jön egy kövér medve, iszik a forrásból s lepihen. Gondolja magában János: Lám, máris van itt egy vadállat, amelyik széttépett volna. Félórába se telt, jön egy kövér farkas, az is teleissza magát s lehasal a fa alá. Újra eltelt egy darab idő, jön egy kövér róka, lefetyel a vízből, de nem megy el. Gondolja magában a bognár: Ejnye, de jó, hogy idefönn vagyok, még nagy bajom eshetett volna.

Egyszerre csak azt mondja a farkas: — Halod, medve sógor, jól mehet a te dolgod, hogy ilyen kövér vagy. Ilyen kövér medvét még életemben se láttam. — Mondja rá a medve: — Ide két óra járásnyira van egy királyi város, ahol minden jót, szépet találni lehet, csak vizet nem. Még a barmot is kihajtják a városból egy kútra, hogy szomjan ne vesszék. Én kiszakítok magam-

nak egy-egy jó kis borjút, így aztán sose maradok éhen. — Kérdi erre a farkas: — De ha vizet találnának s nem kellene a barmot kihajtani a városból, akkor felkopna az állad, ugye? — Válaszol a medve: — Kerestek ott vizet eleget, ástak mindenfelé, csak hiába. Pedig volna a városban víz elég, de egy vén boszorkány egy hársfa alá rejtette a vizet és ezt nem tudja senki. Ha azt a hársfát mind a négy oldalán körülfúrják, volna vize a városnak elég.

— Hát te mitől vagy ilyen kövér, farkas koma? — kérdezte a medve. — Kövér farkast ritkán lát az ember.

— Mit tagadjam, nekem még könnyebb a sorom, mint neked. Nekem főzve vetik oda a húst, csak fel kell fálnom. Tudhatod, hogy a királykisasszony nagybeteg és nem szabad ennie mást, csak fiatal borjúból főtt levest napjában. A húst gödörbe dobják s nekem nincs más dolgom, mint hogy éjszakánként odasompolyogjak és duskáljak kedvemre. — Közbeszól a medve: — De ha a királykisasszony meghal vagy jobban találni, akkor vége az olcsó lakomának.

— A királykisasszony nem hal meg s nem is gyógyul fel — magyarázta a farkas. — A király már minden idevalósi és külföldi híres orvost összehívott, de egyik sem tudott a lányán segíteni. Pedig volna segítség. Ott, ahol a városi csatornán kőhíd vezet át, van a víz fenekén egy nagy kőlap. Az alatt lakik egy varasbéka. Aki azt a varasbékát megfogja, megfőzi és porrá töri, porától minden betegségéből kigyógyul.

Azt mondja most a farkas a rókanak: Hát te, róka koma, hogy híztál meg ennyire?

Felel a róka: — Tudod, a városi urak és asszonyságok szeretik a szárnyaspecsenyét, de mivel benn a városban nem kapnak, ki-kinéznak a város szélére a gazdákhoz, akiknek van baromfiuk bő-

ven. Éjtszakánkint én is beóvakodom egyik-másik istállóba, elkapom valamelyik kacsa, liba vagy pulyka nyakát, aztán pár napig csak megélek.

Mondja erre a farkas: — De ha vadászok állnának lesben, akkor nemigen volna mit rabolnod, sőt talán ott is hagynád a fogad fehérét.

Felel erre a róka: Ha nem volna harapni-valóm, akkor sem kopnék fel az állam. Lerágnám a két lábamat. Ezen a tisztáson olyan gyökereket lehet találni, hogy csak be kell velük dörzsölnöm a lábam helyét, egy-kettőre kinő megint. Úgy szaladok vele, mint azelőtt.

Lassan-lassan pirkadni kezdett, a három vadállat eltűnt az erdőben. Igaz János lekászálódott a gyertyánfáról s tünődni kezdett: — Amint hogy Igaz János a nevem, lehet, hogy volt valami igazság a három vadállat szavában. Ha a róka lába kinő, talán kinő az enyém is. Megpróbálnám, de nem ismerem azt a gyökeret. Nincs más hátra, sorra kell próbálnom valamennyit, amíg meg nem találom az igazit.

Úgy is tett s a lába egyszerre kinőtt. Erre fogta a tarisznyáját s elindult a királyi város felé.

Útközben betért egy vendéglőbe s megkérdezte, nem kaphatna-e valami enni-innivalót. A korcsmáros azt mondta, hogy vize nemigen van, igyék inkább valami bort, az olcsóbb. A vizet két óra járásnyiról, az erdőből hordják. Közben a

korcsmáros azt is megkérdezte, mi volna Igaz János becsületes mestersége.

— Orvos volnék — válaszolt János. — Van-e betegek a városban?

— Bizony vannak. Nagyon beteg a királykisasszony is, de orvos eddig nem tudott segíteni rajta.

— Ha a király megengedné, hogy megvizsgáljam a lányát, én meg tudnám gyógyítani — mondta Igaz János.

Több se kellett a korcsmárosnak, tüstént elszalasztotta egyik emberét a királyhoz s megüzente, hogy betért hozzá egy ügyes orvos, aki vissza tudná adni a királykisasszony egészségét. A király maga elé bocsátotta az orvost s megmondta, hogy gazdagon megjutalmazza, ha a királykisasszony csakugyan meggyógyul. Igaz János azt válaszolta, hogy régóta úton van, pénze elfogyott, egy kis előlegre volna szüksége.

— Mire? — kérdezte a király.

— Hát egy kis pénzre, egy vasrúdra meg vaslapátra.

Mihelyt a szerszámokat megkapta, lement a hídhöz, tüzet rakott s úgy megtüzesítette a lapátot, hogy csak úgy vöröslött. Aztán fogta a vasrudat, felemelte a kőlapot s a forró, izzó lapáttal alája nyúlt a varasbékának. Egy-kettőre megsült a rusnya férgé, mire János porrá törte s a porból

tizenkét kis papírzacskóra valót elvitt a királykisasszonynak azzal, hogy este-reggel vegyen be egyet.

Hat nap mulva az orvos újra megnézte a beteget, hát a királykisasszony mosolyogva várta s azt mondta, hogy már majdnem egészen jól érzi magát. Igaz János még hat porocskát adott neki, azt is bevette a királykisasszony s utána egészen friss és egészséges volt. Nagyon megörült a király.

— Pénzzel nem tudom illő módon megfizetni ügyességedet, fiam, — mondja — de neked adom lányom kezét meg a királyságomat.

Igaz János ezt nem fogadta el, mert — mondta — a király még jó erőben van. Amíg él, csak uralkodjék ő. Tetszett ez a beszéd a királynak. Jókedvűen válaszolta, hogy hát akkor János ő utána következék a trónon, addig pedig legyen kiskirály.

A kiskirály most arra kérte a királyt, engedné meg, hogy körülfürje a nagy hársfát. — Jaj, azt nem lehet, — hüledezett az öreg király — mert azt a fát az egész nép nagyon tiszteli. Ha annak a fának baja esnék, kitörne a forradalom.

— A hársfának nem lesz semmi baja — vetette ellen János. — Víz pedig annyi van alatta, hogy az egész városra elég. Erre a fejemet teszem.

Végre is az öreg király beleegyezett a dologba s hat embert adott a kiskirály mellé. Mind a

négy oldalról körülásták a hársfát, de víz csak nem jött. Az emberek már türelmetlenkedtek s azzal fenyegetődztek, hogy fejét veszik a kiskirálynak, de Igaz János nem csüggedt, hanem azt mondta, hogy mélyebbre kell ásni, le egészen a fa legalsó gyökeréig. Újra munkához láttak s egyszerre csakugyan olyan rengeteg víz tört fel, hogy sebtiben le kellett vezetni a csatornába, mert különben elöntötte volna a pincéket.

A kiskirály most arra kérte az öreg királyt, hogy aki munkás a városból elutazik vagy oda beállít, attól a város minden kapujában az őrség szedje el a munkakönyvét és vigye el hozzá. Ő

maga akarja a könyveket átnézni. A király azt mondta, jól van. Elmúlt két-három év, amikor egyszer Hazug Péter munkakönyve került Igaz János kezébe. Neve alatt az állt, hogy kovács, hát tévedésről nem lehetett szó. A könyvvvel a kiskirály maga sietett le a város kapujába s azt mondta a kovácsnak:

— Látod, Hazug Péter, én belőlem kiskirály lett, te meg ma is csak vándorlegény vagy. Gyere csak most a tisztságra, a forrás mellé, hadd számolok le veled.

Elballagtak a tisztságra, ott letelepedtek s azt mondja Igaz János Hazug Péternek:

— Most én is levághatnám a te lábadat, de nem teszem, mert a gonosz cselekedet sosem vezet jóra. De meg tulajdonképen jót tettél velem, mert nélküled sose lett volna belőlem kiskirály.

Azzal Igaz János elmondott mindent attól a pillanattól kezdve, hogy Hazug Péter levágta a lábát, egészen odáig, hogy meggyógyította a királykisasszonyt és kiskirály lett.

No, én is szerencsét próbálok, gondolta magában Hazug Péter s mihelyt Igaz János hazament, felmászott arra a fára, amelyiken annakidején Igaz János éjtszakázott. Ült-üldögélt két faág közt, amikor egyszerre cammogva a fa alá telepszik egy nagy, sovány, csúnya medve. Nem is ivott a forrásból, inkább enni szeretett volna valamit. Kis-

vártatva jött egy nagy, girhes farkas. Olyan éhes volt, hogy még a szeme is szikrázott. Nem sokkal utóbb megjelent a róka is, de mind a két lába hiányzott, alig tudta vonszolni magát.

— Ej, de rossz bőrben vagy, medve sógor — mondja a farkas.

— Te se dicsekedhetsz — válaszol a medve. — Rossz napokat látok mostanában, mert a városban megtalálták a vizet s most nem hajtják ki az állatot a város határába. Hát a királykisasszonnyal mi van?

— Semmi baja sincs már annak. Valaki megtalálta a varasbékát, porrá törte s a port beadta a királykisasszonynak. Olyan egészséges az már, mint a makk. Most már nem dobják félre a kifőtt borjúhúst, így hát nekem felkopott az állam.

— Hát veled mi történt, róka koma? — kérdezte a farkas. — Szörnyű siralmas állapotban vagy. Pedig azt mondtad, hogy te sohase leszel betevő falat nélkül. A lábad is hiányzik, úgy látom. Nekünk legalább a lábunk megvan.

Azt mondja rá a róka:

— Valaki elárult bennünket. Puskás embert állítottak a baromfiak mellé, nem tudok keríteni még egy sovány csirkét sem. De még nagyobb baj, hogy valaki a gyökereket kiszedte a földből. Nyilván meglesett bennünket valaki, amikor olyan

bizalmasan beszélgettünk egymás közt. Ki tudja, nincs-e most is itt valaki?

A róka felemelt orral szimatolni kezdett, nézett erre is, arra is, míg végre a fa ágai közt megpillantotta Hazug Pétert.

— Ott lapul a gazember, lám! Ez a tűzrevaló árult el bennünket. Lábatlanul nem tehetek ellene semmit, de ti elfoghatjátok. Csak rajta, szaporán.

A medve meg a farkas dühösen ásni kezdte a földet s addig tépte a fa gyökereit, amíg az öreg gyertyánfa ki nem dőlt. Akkor mind a hárman rávetették magukat Hazug Péterre és darabokra tépték. Azóta se laktak olyan jól talán a mai napig.

A kis kondás

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagy királyság, annak földjén éldegélt egy hosszú falu szélén a kis kondás. Egy nap déltájban, ahogy a falu határában disznait legeltette, fáradtan lehasalt egy földhányásra és sóvárgó szemmel nézegette, hogy az ebédelő aratók milyen jóízűen kanalazzák a levest, milyen kedvvel szelik a szalonnát s milyen mosolyogva kortyingatják a vizesbort. Szegény kis kondásnak csikarta az éhség a gyomrát, mert csak estére járt ki neki egy kis harapni-való. Nézte az aratókat s magában azt mondta: Istenem, ha én földesgazda lehetnék, nem kívánnék semmi egyebet ezen a kerek világon. Abban a pillanatban, mintha csak varázslat történt volna, megváltozott az egész vidék. Szép gyümölcsöskert állt a tarló helyén, a kert elején meg nagy, tiszta parasztház terpeszkedett. Majorság kaparászott az udvaron, galambok tollázkodtak az eresz szélén, ő maga, a szegény kondás pedig a módos gazdák ruhájában állt az udvar közepén s azon töprengett, mennyit is hoz neki a betakarított termés, megtalálja-e a számítását. Ekkor egy kövér gabona-

kereskedő könnyű kis kocsijának zörgése riasztotta fel a gazdát gondolataiból. A kocsi megállt. A kereskedő valahol lenyelhetett pár ital bort, mert jókedvű volt nagyon. Csörgette a zsebében a pénzt s megkérdezte:

— No, gazduram, hogy adja azt a kis búzát?

A gazda így felelt:

— Olcsóbban nem adhatom, megmondtam. Hová lennék, ha annyiért odaadnám?

A kereskedő szivarra gyujtott, mosolygott egyet gúnyosan, aztán odavetette:

— No, akkor Istennek ajánlom. — Azzal elhajtott.

— Hej, ha én gabonakereskedő lehetnék — sóhajtott a gazda. — Nem cserélnék senkivel ezen a kerek világon.

Abban a pillanatban a kis kondás már mint gabonakereskedő állt zsúfolásig telt gabonaraktára előtt s tépte a haját kétségbeesetten. Javában dúlt a háború s az ármádia már híjával volt a lisztnek. A kereskedő még nem tudott a kellő áron túladni gabonáján s most egy csapat katona erőszakkal feltörte raktárát, felnyalábolta a rakott zsákokat s lehordta az út szélén várakozó szekerekre. Pénzt nem látott a kereskedő, de kapott annál több szidást és ütleget. A szekerek mellett lóháton egy vörösképű, kövér ezredes állt, annak paran-

csára a katonák felcihelődtek a szekerekre s jókedvű ordítózással elhajtottak.

— Hej, ha én ezredes lehetnék! — sóhajtott fel a kereskedő. — Nem cserélnék senkivel ezen a világon.

Abban a pillanatban az ezredes egy nagy teremben, szigorú bírák előtt állt. A király minisztere kemény hangon felolvasta, hogy a bíróság a vádlottat életfogytiglani börtönre ítéli, mert jog és igazság ellenére elrabolta a polgárok tulajdonát. Hiába hajtogatta az ezredes, hogy ő nem felelős, ő parancsra cselekedett, neki engedelmeskednie kellett. A parancsot írásban megmutatni nem tudta.

— Hej, ha én miniszter lehetnék, — sóhajtott fel az ezredes — nem kerültem volna ilyen bajba.

Abban a szempillantásban a miniszter egész családjával együtt egy rozoga hintóban ült s épp áthajtatott egy sötét kapun. Az utca népe rothadt almával és záptojással dobálta meg a minisztert s néha épp ártatlan gyermekeit érte a hajítás. Most egy tiszt lépett a hintó mellé, vállat rándított és azt mondta: Hát bizony, miniszter úr, a király öfelsége már torkig van tömérdék hazugságaival és csalafintaságaival. Jó lesz, ha minél hamarabb kitakarodik az országból s vissza se jön többet. Birtokát, házait, jószágait már úgyis elkobozták ...

— Ó, ha én király lehetnék! — sóhajtott

fel a miniszter. — Soha többé nem panaszkodnék életemben.

Most már királyi koronával a fején, aranytrónuson ült s udvari embereivel tanácskozott. A tanácskozás után négy hajdú felemelte a trónust s levitte egy titkos lépcsőn. A király nem tudott lábára állni, mert nagybeteg volt. A háború még mindig tartott, maga a király is hadba vonult s a sok gyötrő fáradságtól komolyan megbetegedett. Most híre járt, hogy az ellenség éjtszakai támadásra készülődik a főváros ellen s a királynak is menekülnie kellett, bár a fájdalom csak úgy hasogatta egész testét. Nagy kínjában a király felkiáltott:

— Istenem, bárcsak egyszerű, paraszti kondás

volnék s ne fenyegetne folyvást a halálveszedelem.
De elégedett volnék!

Mi történt erre? A király egyszerre csak megint szegény kondás volt s ott hevert békességben a földhányáson. Rongyos ruhájáról tüstént magára ismert, felállt s nagy örömében átugrotta a legöregebb anyakocát. Attól kezdve aztán elégedett volt, amíg csak meg nem halt.

A hűtlen mester

Messze-messze napkeleten, Egyiptom gazdag tartományában élt egyszer egy király. Volt ennek a királynak egy öreg udvarmestere, aki olyan réggen szolgált nála, hogy nagy jutalmat érdemelt. Hűséges szolgálatán kívül ez az udvarmester abban lelte legnagyobb örömét, hogy jóra nevelte fiát, aki már tizenötödik évében járt s nagyon szerette a jó Istent meg a Boldogságos Szűz Máriát. Történt, hogy az öreg udvarmester megbetegedett s közel érezte halálát. Eljutott ez a hír a királyhoz is. Elszomorodott, hogy öreg cselédje el találja hagyni az árnyékvilágot, hát sietett hozzá s letelepedett ágya fejéhez.

— Fölséges királyom, — mondta az udvarmester — gyermekkorom óta hűségesen szolgálta-lak, kerek ötven esztendeig becsületes cseléded voltam. Most érzem, hogy leteltek napjaim, de mielőtt lehúynám szememet, volna egy nagy kérésem. Alázatosan könyörgök, teljesítsd Isten nevében. Holtom után vedd magadhoz egyetlen fiamat s jutalmazd meg azzal, hogy gondját viseled.

A király megígérte a haldoklónak, hogy kirá-

lyi udvarban neveli fel fiát s ha emberré serdül, hűbéres földet ad neki ajándékba. Az öreg udvarmester erre megnyugodva kilehelte lelkét.

A király be is váltotta ígéretét. Saját fiával együtt neveltette az árvát s tanítómestert adott melléje. Nem volt nap, amikor a két fiút meg ne látogatta volna s ilyenkor mindig vitt nekik ajándékot. Nagyon szerette mind a két fiút s azok is szépen megfértek egymással. De a tanítómestert ette a méreg, hogy a király az idegen fiút csakúgy becsüli, mint a sajátját s azt mondta hűtlen szívében: Nem teszi ezt a király okosan. Engem kellene tisztelnie, becsülnie, mert messze földön sem akad olyan ember, aki annyi mesterséghez értsen, mint én. E helyett egy jött-ment fickóra pazarolja szeretetét, aki azt meg sem érdemli. De majd lesz rá gondom, hogy elfordítsam róla a király szívét.

Egy napon maga elé szólította a fiút és szigorú hangon azt mondta:

— Fiam, ha a király legközelebb benéz ide hozzátok és megölel, fordítsd el a fejedet, mert öfelsége nem állhatja a lehelletedet.

Nem sokkal utóbb meg is látogatta a király a fiúkat s karjai közé zárta mind a kettőt. Az udvarmester fia a tanítómester tanácsa szerint elfordította a fejét, de semmi rosszra nem gondolt, csak nem akart a királynak terhére lenni. Meg-

tette ezt máskor is, ötször-hatszor, míg végre feltűnt a dolog a királynak. Meg is kérdezte a tanítómestert, hogy hát ez mit jelent? A hűtlen nevelő így felelt:

— Felséges uram, megmondom a színtiszta igazságot, bár attól félek, hogy meg talál haragudni rám. Tudja hát meg a valót. A fiú bevalotta nekem, hogy nem állhatja fölséged lehelletét.

A király egészen elrémült ezen a beszéden. Egyszeriben úgy meggyűlölte a fiút, hogy látni se akarta s elhatározta, hogy félreteszi az útból. A feketeszívű tanítómester pedig kajánul örült magában.

A király maga elé hívatta erdészét s megparancsolta, hogy rakjon az erdőben nagy tüzet s akit ő, a király, elsőnek oda küld, ragadja meg s vesse a tűzbe. Szóról-szóra teljesítse a parancsot és ha kedves az élete, mindent tartson a legnagyobb titokban. Az erdész azt felelte, hogy minden úgy lesz, ahogy a király kívánja, aztán hazament. Máglyát rakott s maga gyújtott alá. A király erre maga elé hívatta a fiút s megparancsolta neki, hogy azon nyomban szálljon lóra, mert üzenetet kell vinnie az erdőbe. A király azt is megmagyarázta, merre menjen és mit mondjon az erdésznek. Az ifjú lóra pattant s gyorsan elnyargalt. Útközben egyre azért imádko-

zott a jó Istenhez és a Boldogságos Szűz Máriához, hogy oltalmazza meg minden veszedelemtől. Amint így jámbor gondolatokba merülve az erdőbe ért, egyszerre csengetyűszó verődött fülébe.

Egy szentéletű remete kis kápolnájához közeledt. Bemegyek a kápolnába, elmondom mindennapi imádságaimat és ha lehet, misét is hallgatok. Dolgom úgyse sürgős. Még le talál járni a mise ideje.

Igy gondolkodott magában, aztán jobbra fordította lovát s felnyargalt arra a kis dombra,

amelyiken a remete kunyhója állt. Bement a kápolnába s azt látta, hogy a szent ember épp misézik. Átváltozás alatt, amikor az ifjú épp alázaatosan verte a mellét, egy fehér galamb ereszkedett alá. Csőrében levelet tartott s az oltár lapjára ejtette. Mise végeztével a remete fogta a levelet, megcsókolta háromszor, aztán felbontotta. A levélben az állt, hogy a remete tartsa vissza az ifjút addig, amíg a nap lefelé nem száll, mert a jó Isten és a Boldogságos Szűzanya oltalmukba vették ájtatos hívüket s nagy veszedelemből akarják kimenteni. A remete erre az ifjúhoz lépett, aki már-már nyeregbe pattant s megkérte, hogy maradjon még nála. Az ifjú eleinte vonakodott, de aztán ráállt a szóra s kicsapta a lovát legelni. A szent ember szép szóval tartotta fiatal vendégét, amíg a nap lefelé nem hajlott.

A gonosz tanítómester természetesen nem tudta, hogy a fiúval mi lett, elment tehát a királyhoz, aki megparancsolta neki, hogy tüstént nyargaljon ki az erdőbe s kérdezze meg az erdészt, hogy teljesítette-e parancsát. A tanítómester kivágtatott az erdőbe s azt mondta az erdésznek:

— A fölséges király azt kérdezteti, hogy teljesítetted-e parancsát?

— Még nem, — válaszolt az erdész — de mindjárt teljesítem.

Azzal nyakon ragadta a hitvány embert és behajította a tűzbe, ahol az egy-kettőre hamuvá égett.

Nem sokkal rá a derék ifjú is a tűzhöz ért.
Az erdész már messziről kiáltotta feléje:

— Tudom, miért jöttél! Menj, mondd meg a királynak, hogy megtettem, amit parancsolt.

Az ifjú nyomban visszafordult s megvitte a királynak az erdész üzenetét. Akkor a király nyomára jött az igazságnak, még jobban kezdte szeretni az udvarmester fiát, mint azelőtt, nagy méltóságokat juttatott neki s neki adta egyik országát, ahol az új fiatal király dicsőséggel uralkodott holta napjáig.

Tartalom

Isten kertje	5
A csodálatos lábbeli	21
A szerencse Istentől jó	26
A három vadász	34
A szépség és a csúnya óriás	43
Hogyan nevezte el Ádám az állatokat? . . .	59
A király és a bölcs	64
Az özvegyasszony keresztje	68
A szegény szolga fillérje	73
Az ördög három kérdése	80
Igaz János és Hazug Péter	83
A kis kondás	95
A hűtlen mester	100

KORDA

[illegible]